

ΕΡΜΗΣ Ο ΛΟΓΙΟΣ.

Τῇ α΄.

9

Μαΐου.

1818

Φ Τ Σ Ι Κ Η'.

N A S S E

Ueber das begründende
des

sogenannten thierisch-magnetischen Einflusses.

(Περὶ τοῦ Αἰτίου τῆς Ζωϊκο-μαγνητικῆς Ἐπιβροΐας) (1).

Ε'άν τις διέλθῃ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ζωϊκοῦ Μαγνητισμοῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεσμέρου ἕως τοὺς νεωτάτους χρόνους ἀπορεῖ τῶνόντι, πῶς εἰς τὰ οὕτως ὀνομασθέντα Ζωϊκο-μαγνητι-

(1) Μετὰ τὰς Γενικάς περὶ τοῦ Ὀργανικοῦ Αἰθέρος Σκέψεις, αἱ ὁποῖαι ἐφάνησαν εἰς τὸ ἔξδομον τοῦ Α. Ἐρ. Τετράδιον, ἠκολούθει ἀμέσως καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἰς πολλὰ τοῦ Ζωϊκοῦ Μαγνητισμοῦ φαινόμενα· ταύτην κ' ἐγὼ συνεχῶς μεταφράσας ἤμην ἑτοίμος νὰ κοινοποιήσω αὐτῇ διὰ τοῦ Α. Ἐρ. ἀλλ' ἐπειδὴ κατατύχην, ἀναγκασθὼν τὸν τρίτον ἐπόμενον τόμον τῶν νεωστὶ ἐκδομένων Ἀρχείων τοῦ Ζωϊκοῦ Μαγνητισμοῦ, εἶδον ἐκεῖ ἀποβαλλομένην τὴν περὶ τοῦ Ὀργανικοῦ αἰθέρος δόξαν ὑπὸ τοῦ κυρίου Nasse ἐξ ἐπαγγέλματος ἐν Ἀλλῇ Καθηγητοῦ, καὶ ἀντ' αὐτῆς, καθὼς καὶ ἀντ' ἄλλων πολλῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ἐτέραν τινα παρ' αὐτοῦ συνισαμένην, πιθανωτέραν, καταληπτοτέραν, καὶ εἰς λόγους ἐρθούς ἐξηραγμένην· ἐκ τούτου ἔκρινα εὐλογον ἐκείνην μὲν τὴν συνέχειαν τῆς ἐφαρμογῆς (εἰς τὴν ὁποῖαν μάλικα ὁ Συγγρ. ὠμίλει γλώσσαν εἰς τοὺς περισσεύοντες ἀκατάληπτον, σχεδὸν ἕως εἰς αὐτὰ τῶν ὑψηλῶν τῆς Φιλοσοφίας ἰδεῶν τὰ νέφη ἐξαισιῶς ἑταμένην) ν' ἀφήσω, ταύτην δὲ τὴν παρῶσαν διατριβὴν νὰ ὑποσφίσω εἰς

M

καὶ φαινόμενα (ἔπου πίσις καὶ θέλισις εἶναι δύο καταπολλὰ ἀξιόλογοι συνῆκαι) τοιαῦται πάντοτε αἰτιολογίαι ἀποδόθησαν, αἱ ὅποσαι ὑποθέτουσι σωματικόν τι, κάποιαν μετάβασιν ὑλῶν ἐκ τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου εἰς τὸ τὴν ἐνέργειαν δεχόμενον, ἢ ὡσεπιτοπλεῖζον δρᾶσιν τινὰ τῶν τοῦ σωματικοῦ δυνάμεων.

Καμμία πείρα δὲν μᾶς δείχνει, ὅτι εἰς τὴν ζωικομαγνητικὴν ἐπίρροϊαν μεταβαίνει ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἐνεργοῦντος εἰς ἐκεῖνο τοῦ τὴν ἐνέργειαν δεχομένου ὕλητις, εἴτε ἡ οὕτως ὀνομασθεῖσα τῶν νεύρων ρευσότης, ἢ τὸ νομιζόμενον θερμαντικὸν, ἢ ἡ ἐκ τοῦ δέρματος ἐξατμιζομένη ὕλη (ἀδῆλος διαφύρησις), ἢ ἡ συμπερινομένη Ἠλεκτρικὴ, ἢ ἄλλητις φανταζομένη ζωικομαγνητικὴ ρευσότης, κτλ. ὡς αἰτία τῶν τοῦ ζωικοῦ μαγνητισμοῦ φαινομένων. Ἐκεῖνοι μόνον οἱ μαγνητικῶς ἐνεργοῦντες, οἱ ὅποιοι ἐσχαζόντο ὅτι ἐνεργοῦσι διὰ τῆς κοινωνίας τῶν ὑλῶν, ἢ διά τινος ὑπὸ τῆς ὕλης προξενουμένης δυνάμεως, ἠσθάνθησαν ἑαυτοὺς μετὰ τὴν ἐνέργειαν κουρασμένους, καὶ ἐξησθενημένους. Ὅτι δὲ πολλοὶ σωματικῶς φιλάσθενοι δυνατὴν μαγνητικὴν ἐνέργειαν ἔδειξαν, εἶναι ἱκανῶς παρατετηρημένον καὶ ἐκτὸς πάσης ἀμφισβολίας· ὥστε ἐκ τοῦ ἐνεργοῦντος δὲν φαίνεται νὰ μεταδίδεται τι ἀπὸ τὴν νομιζομένην εἰς τὰ νεῦρα τοῦ ἐνεργὸν ρευσότητα. Θερμότης ὡσαύτως δὲν ἐμπορεῖ νὰ ᾔναι τὸ μεταδιδόμενον· διότι μολούσι ἢ μετάδοσις τῆς θερμότητος μόνον ἀπὸ θερμότερον εἰς

τὰ ὄμματα τῶν περιέργων κατ' ἐπιτομὴν ὅσον τὸ δυνατόν σαφεῖ καὶ τῶν κυριωτέρων μόνον περιεκτικὴν· δὲν ἀμφισβᾶλλω ὅτι αὕτη θέλει φανῇ ἀρεστὴ εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας φιλομαθεῖς, χάριν τῶν ὁποίων ἐφεξῆς, εἰάν τὰ ἀνά χεῖρας μαθήματά μου μοι δώσουν εὐκαιρίαν, θέλω ἐκθέσει καὶ διηγήσεις τινὰς τῶν τοῦ Ζωικοῦ Μαγνητισμοῦ θαυμάτων, ὅσα εἰς πολλά τῶν σοφωτάτων Γερμανῶν συγγράμματα ἀναφέρονται. — Περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως χρεώσῃ πᾶς πεπαιδευμένος τὴν σήμερον νὰ δώσῃ καλὴν, ἢ, μᾶλλον, τὴν μεγίστην προσοχὴν, ἐπειδὴ ἐντεῦθεν ἐλπίζεται γενικὴ τις μεταβολὴ τῆς σφίγας πολλῶν ἰσως φιλοσοφικῶν γνώσεων, φυσικῶν δυνάμεων, καὶ θαυμασίων τοῦ ἀνθρωπίνου συστήματος ἐνεργειῶν, εἰς τὰ ὅποια ὅλα ἡ πρωτοεργὸς τοῦ ὑψίστου χεῖρ τόσον ζωηρῶς παριστάνεται, καθόσον τραυὲς καὶ ἐνδόξως ἐκδηλοῦται εἰς πᾶσαν τὴν φυσικὴν τοῦ Παντός διοργάνωσιν. Α. Η.

ψυχρότερον σῶμα γίνεται, ἔμπορεῖ μολοντοῦτο καὶ τότε δυνατὴ μαγνητικὴ ἐνέργεια τόπον νὰ εὕρῃ, ὅταν τὸ σῶμα τοῦ ἐνεργοῦντος ἔχει μικρότερον βαθμὸν θερμότητος παρ' ἐκεῖνο τοῦ τὴν ἐνέργειαν δεχομένου· καθὼς τοῦτο κάλλιστα φαίνεται ἐκεῖ ὅπου γεροντότερα ὑποκείμενα μὲ καλὴν ἔκθεσιν εἰς νεώτερα ἐνεργοῦσιν· Ἐπομένως τὴν μετάβασιν τοῦ φαντασθέντος θερμαντικοῦ καθὼς καὶ ἐκάστης ἄλλης ὕλης ἀναιροῦσι καταπάντα τὰ ἀποτελέσματα, ὅσα ἀπὸ πολλὰς πολλάκις καὶ ἐπιμελῶς ἐπαναληφθείσας πείρας ἀπεδείχθησαν· μάλιστα κατ' αὐτὰ εἶναι δῆλον ὅτι ἡ Μαγνητικὴ ἐνέργεια καὶ εἰς ἀξιοθεωρητὸν τοπικὴν ἀπόσασιν ἀμφοτέρων τῶν προσώπων (μαγνητίζοντος καὶ μαγνητιζομένου) ἔμπορεῖ ν' ἀκολουθήσῃ, ἡ ἐκ τοῦ δέρματος ἐξατμιζομένη ὕλη δὲν διαπερᾶ διὰ τοῦ ἐφαπλώματος; καὶ ἔτι ὀλιγώτερον διὰ τῶν θυρῶν καὶ τοίχων· πρὸς παραδοχὴν ζωομαγνητικῆς τινὸς ρευστότητος, ἐξαιρεθέντων τῶν εἰς ταύτην τὴν περίεσιν ἀναποδείκτων διηγημάτων τῶν καθ' ὕπνον ἐγρηγορότων, ὃν ἔχομεν τὸν παραμικρότατον λόγον· ἀγκαλὰ καὶ προβάλλεται κάποια πρόφασις, ὅτι αὕτη ἡ νομιζομένης ἐνταῦθα ἐνεργοῦσα ὕλη λαμβάνεται καταπολλὰ λεπτὰ· τὸ διάστημα μολοντοῦτο ἀπὸ τὸ πνευματικὸν εἰς τὸ σωματικὸν μένει ἐπίσης μακρὰν, ὅσον λεπτὰ καὶ ἂν ἦναι ἀληθῶς τὰ εἶδη τοῦ τελευταίου, ἡ ἔμποροῦν νὰ νομισθῶσιν. — Εὐθὺς λοιπὸν ἐντεῦθεν συμπεραίνεται ἡ θεωρία, ὅτι ἡ ζωικομαγνητικὴ ἐνέργεια συμβαίνει χωρὶς μεταδόσιν τῶν ὑλῶν διά τινος μόνον ἀλλαγῆς τῆς δυναμικῆς σχέσεως μὲ τὸ σῶμα ἐκείνου, ὃς τις δέχεται τὴν ἐνέργειαν, ὀλιγώτερον περικρισμένη καὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς ἀξιοτέρα παρὰ τὰς προσεχῶς εἰρημένας.

Ἡ πάλαι ποτὲ ἀρετὴ διδασκαλία, ὅτι ἡ ζωικομαγνητικὴ ἐνέργεια ἀκολουθεῖ δι' ἡλεκτρικῆς δυνάμεως, ἥδη ἀπεβλήθη ὀλοκλήρως ὑπὸ πολλῶν ἀκριβῶς ἀνακαλυφθέντων ἀποτελεσμάτων· καὶ εἶναι ἔλλειψις μόνον γνώσεως τοῦ ἀντικειμένου, εἴαν αὕτη ἡ διδασκαλία καὶ τὰρ' ἀκόμη κάποτε εἰς ἓνα καὶ ἄλλον συγγραφέα φαίνεται. Πόσον ὀλίγον μία τριβὴ ἀπὸ τὰ ἄνω μέρη τοῦ σώματος ἕως εἰς τὰ κάτω, ἡ ἐν γένει καθ' ὅποιανδήποτε διεύθυνσιν εἰς ἐκείνην τὴν ἐνέργειαν ἀπαιτεῖται, δείχνουσιν αἱ ἀπὸ τὸν Gmelin καὶ ἄλλους ἐπὶ τούτῳ κατ' ἐπανάληψιν γινόμεναι πείραι· ὥστε λοιπὸν ἡ ὁμοιό-

της, τὴν ὁποίαν θέλει νὰ εὕρητις μεταξύ τοῦ ζωικοῦ καὶ κοινοῦ μαγνητισμοῦ κατ' ἀναφυράν τῆς νομιζομένης καὶ εἰς τοὺς δύο ἀπαιτουμένης τριβῆς, ὡς ἐντελῶς οὐδὲν φαίνεται καὶ μάλιστα περὶ τούτου ἐμποροῦμεν νὰ πληροφορηθῶμεν ἀπὸ τὰ πολλάκις καὶ ἀκριβῶς παρατηρηθέντα ἀποτελεσματα ὑπὸ τοῦ Gelingentῆς ζωικομαγνητικῆς ἐνεργείας χωρὶς τὴν παραμικροτάτην προσέγγισιν, ἢ μᾶλλον εἰς ἀξιοθεώρητον ἀπό-
 ρασιν τοῦ ἐνεργοῦντος ἀπὸ τὸν δεχόμενον τὴν ἐνέργειαν. πᾶ-
 σα σωματικῶς ἐκτελουμένη καὶ ἐν διασήμετι ἐνεργοῦσα δύ-
 ναμις ἐλαττοῦται ὡς πρὸς τὴν ἀπόσασιν· οὕτως ἡ θερμότης,
 ὁ μαγνητισμός, ὁ ἠλεκτρισμός, κτξ. ἀλλ' εἰς τὴν ζωικο-
 μαγνητικὴν ἐνέργειαν (ἐπιρροίαν) αὐτὸς ὁ νόμος διόλου δὲν
 ἀξίζει· καθότι ἐνταῦθα ἡ ἐνέργεια, καὶ ὅταν εὐρίσκηται εἰς
 κάποιαν ἀπόσασιν ὁ ἐνεργῶν τούτεσι ὁ μαγνητιζῶν ἀπὸ τὸν
 μαγνητιζόμενον (φθάνει μόνον νὰ συντρέχη ἡ θέλισις) δεί-
 χνει πολλάκις πολὺ μεγαλιτέραν δύναμιν παρ' ὕσιν ἄλλη
 τις εἰς σωματικὴν πλησίασιν δύο ὑποκειμένων ἢ μπόρει νὰ
 δείξη. Ἐκεῖνο ὅπου ἀναφέρεται περὶ τίνος Αἰθέρος δὲν ἔχει
 καθ' ἑαυτὸ οὐδὲ τὴν παραμικροτάτην ἀποδείξιν· ἐπειδὴ ὅτι
 καὶ ὁ ζωικὸς μαγνητισμὸς περὶ τούτου ἀποδείχνει εἶναι ψευ-
 δές, ἐνῷ αὐτὸς ἐκείνου τοῦ αἰθέρος διόλου δὲν ἔχει χρεῖαν.

Ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ πνεύματος, ὅτι ἔχει ὑψηλοτέραν ζωὴν,
 δὲν ἐμπορεῖ κατ' οὐδὲνα τρόπον νὰ ἐννοηθῇ καὶ διερμηνευθῇ
 ἀπ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ποτὲ τοῦ αὐτοῦ εἶδους, καὶ
 τὸ ὅποιον μόνον εἰς τὴν ὕλην ἀνήκει. Ἐνάργεια, ἡ ὁποία δὲν
 ὑποτάσσεται εἰς τοὺς νόμους τοῦ χρόνου καὶ τοῦ διασήματος,
 ἀλλ' εἰς αὐτὴν ὁ σπασμὸς καὶ ἡ θέλισις ἀξίζει τὸ πᾶν, τὸ
 δὲ σωματικὸν ὀλίγον ἢ παντελῶς, ἀνήκει εἰς τὸ βασίλειον
 τοῦ πνεύματος. ἐκεῖ λοιπὸν ἀναφέρεται καὶ ἡ οὕτως ὀνομα-
 σθεῖσα ζωικὴ μαγνητικὴ ἐπιρροή· εἰάν θέλωμεν νὰ γνωρί-
 σωμεν αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ὅποιον δι' αὐτῆς ἀναφύεται κατὰ
 τὴν αὐτῶν ἀληθῆ φύσιν, πρέπει τὴν εἰς τοὺς νεωτέρους χρό-
 νους περὶ τὴν θεωρίαν τῶν ζωικομαγνητικῶν φαινομένων συν-
 ἦθη ἀποθᾶσαν διεύθυνσιν (ὅπου ἐκ τοῦ σωματικοῦ ἐξορμώ-
 μενός τις εἰς τὸ πνευματικὸν ἀνυφύεται) νὰ τὴν ἀλλάζωμεν
 μὲ τὴν ἐναντίαν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ πνευματικὸν εἰς τὸ σωμα-
 τικὸν, ἀπὸ τὸ ὑψηλότερον εἰς τὸ ταπεινότερον καταβαίνει· ἐ-
 δῶ δὲν πρέπει νὰ ζητηθῇ φῶς ἀπὸ τὴν καταπάντα ἀχρησόν

Γέσιν τοῦ Χημικοῦ καὶ Φυσικοῦ, ἐξ ἧς ἐκεῖνοι τὸν ζωικὸν μαγνητισμὸν θεωροῦσι, καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ παντοίων εἰδῶν ὕλης, τὸν τε Ἠλεκτρισμὸν καὶ τὸν ὀρυκτολογικὸν Μαγνητισμὸν εἰς βοήθειαν λαμβάνουσι μῆτε ἀπὸ τῆς θεωρίας τῶν Φυσιολόγων, οἱ ὅποιοι μ' ἐκεῖνο, ὅπου εἰς αὐτοὺς λογιζέται τὸ ὑψηλότατον, τὴν δύναμιν δηλαδὴ τῶν νεύρων καὶ διαφόρων Πολικοτήτων τοῦ νευρικοῦ συστήματος, σοχάζονται ὅτι θέλουσιν ἐπιτύχει· ἀλλ' ἀπὸ τὴν εἰς τὰς ἐσωτάτας σχέσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς προσεκτικὴν ψυχολογικὴν παρατήρησιν. Τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ οὐσιώδες εἰς ἐκείνην τὴν ἀξιοσημείωτον κοινότητα δύο ἀνθρώπων· τὸ σῶμα ἔχει μόνον τὸν δεύτερον λόγον, μᾶλλον δὲ κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι ἐνταῦθα ἐνεργόν· ἐκεῖνο δεσπόζει τὴν μαγνητικὴν σχέσιν, ἐνῶ τοῦτο ὡς πρὸς αὐτὴν ἐπιτοσοῦτον μόνον θεωρεῖται, καθόσον ἀπ' ἐκεῖνο (τὸ Πνεῦμα) διορίζεται· — περιπλέον οἱ ἀκόλουθοι λόγοι ἐμποροῦν νὰ ᾖναι, οἱ ὅποιοι ὅχι μόνον μᾶς ἔδωκαν αἰτίαν ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐβίασαν διὰ νὰ δεχθῶμεν τοιαύτην τινὰ θεωρίαν.

α. Ὅλη ἡ σωματικὴ ἐνέργεια κατὰ τὴν Μεσμερικὴν χειρομάλαξιν (Manipulation), οἷον τὸ ψιλαφᾶν, τρίβειν, κτλ. λαμβάνει τὴν σημασίαν της εἰς τοῦτο· τὸ ἔργον μόνον καὶ μόνον διὰ τοῦ μετ' αὐτοῦ ἡνωμένου σκοποῦ· εἰς ἡμᾶς ἤδη ἔγινε σύνηθες τὸ τρίβειν, καὶ πολλὰ ἐγράψισαν περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ κατὰ ταύτην ἢ κατ' ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν, μετ' αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς χειρὸς τὸ ἔργον ἐκτελοῦντος· χρειάζεται μόνον ν' ἀναγνώσῃ τις τὰ συγγράμματα ἄλλων, παρὰ τῶν νεωτέρων Γερμανῶν συγγραφέων, περὶ τοῦ Ζωϊκοῦ Μαγνητισμοῦ, διὰ νὰ πληροφορηθῇ πίσσον μάταιοι εἶναι αὐταὶ αἱ Γνώμαι καὶ τὰ προγράμματα. Ἡ ἐπίθεσις θερμῆς τινος χειρὸς ἐμπορεῖ μὲν εἰς τὸ ἀπὸ ρευματικὸν πόνον πάσχον μέρος ἀναμριβέλως νὰ κάμῃ καλὸν, καθὼς καὶ ἕκαστον ἄλλο μετρίως θερμὸν σῶμα τοιοῦτον πόνον καταπραΰνει· ἀλλ' ἡ ἰδία, ἢ ἡ τριβὴ, ἢ τοιοῦτόν τι ὅμοιον δὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παράγει τὸ καλὸν ὕπνου ἐγρηγορεῖν, τὸ σαφῶς βλέπειν, προσεῖν διὰ τὸ μέλλον, κτλ. ἀληθινὰ, λέγω κίποιον ἐλαφρὰ τριβὴ μετ' ἀληθινὴν σωματικὴν ψιλαφῆσιν ἐνεργεῖ εὐχαρίτως εἰς τὸ αἰσθημα τῆς τριψθείσης τοῦ δέρματος ἐπιφανείας, καὶ ἐμπορεῖ ἐντεῦθεν καὶ εἰς ἔν ζῶον

να γείνη εὐάρεστος, φέρουσα αὐτὸ εἰς τοιαύτην τινὰ ἡσυχίαν, ὥςτε πλαγιάζει καὶ τέλος διόλου ἀποκοιμᾶται· τοῦτο ὅμως αὐαύτως δὲν εἶναι ἐκείνη ἡ ἐπιβρόη, εἰς τὴν ὅποιαν τὸ τρίθειν ἐνῶ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, συγχύζει μάλιστα μεταχειριζόμενον. οὕτω παρατηρεῖ καὶ ὁ Puisegur καταπολλὰ ὁρθῶς, ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους διὰ τῆς τριθῆς τοῦ δέρματος ἡμπορεῖ μέν τις νὰ προξενήσῃ ὕπνον, ὅχι ὅμως τὴν μαγνητικὴν καθ' ὕπνον ἐγρήγορσιν (Das magnetische Schlafwachen) νὰ παράξῃ· ἐπειδὴ εἰς ταύτην ὁ σκοπὸς (ἡ γνώμη), καὶ ἡ θέλησις ἀπαιτεῖται.

β. Ὅτι ἡ μαγνητικὴ ἐνέργεια εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ διασμήματος, ὅτι δι' αὐτὴν ἡ σωματικὴ ψιλάφησις (προσέγγισις) εἶναι μᾶλλον περιορίζουσα παρὰ ταχύνουσα, ὅτι αὕτη εἰς μιλίων ἀπόστασιν ἔμπορεῖ νὰ συμβῇ, ὅλ' αὐτὰ συνισῶσι τὴν πνευματικὴν φύσιν αὐτῆς τῆς ἐνεργείας, χωρὶς ὅμως ν' ἀπαρνώνται ὅτι ἡ πνευματικὴ ἐντύπωσις ἰσχυροποιεῖται, ὅταν ὁ ἐπὶ τὸν ὁποῖον συμβαίνει ἡ ἐνέργεια, βλέπῃ ἔμπροσθέν του τὸν ἐνεργοῦντα· ὅταν ἀκούῃ παρ' αὐτοῦ ὅτι εὐεργετῶν θέλει νὰ ἐνεργήσῃ· ὅταν εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου του, εἰς ὅλα τὰ κινήματά του θεωρῇ ἐκπεφρασμένον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐνασχολῇται μ' αὐτὸν ἐνθέρμως, κτλ. Ἐὰν λοιπὸν, συμφώνως μὲ τὴν ιδέαν τοῦ ἐνεργοῦντος, βλέπῃ ἔτι καὶ ἡλεκτρικόν τι πῦρ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς ἰδικὰς του ἐκχεόμενον, νομίζων ὅτι αἰσθάνεται τὰ ρεύματα τοῦ τῶν νεύρων αἰθέρος, ἐντεῦθεν εἶναι φυσικὸν τὸ νὰ λαμβάνῃ τὴν ιδέαν ἀπὸ τὴν δύναμιν, εἰς τὴν ὅποιαν χρεωσθεῖ νὰ ὑποταχθῇ· καὶ αὕτη (ἡ ιδέα) ὅχι ὀλίγον πρέπει νὰ συμβοηθῇ τὴν πνευματικὴν ἐπιβρόειαν τοῦ ἐνεργοῦντος ἐπ' αὐτόν.

γ. Ἀκριβεῖς παρατηρηταὶ εὗρον ὅτι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον διὰ πρώτην φοράν πρέπει νὰ γείνη ἡ ἐνέργεια, ἔμπροσθ' αὐτοῦ τῆς θελήσεώς του (τοῦλάχιστον ὑπὸ τινὰς συνθήκας) ν' ἀντιπαραλεμῇ εἰς ταύτην τὴν ἐνέργειαν εἰς τρόπον, ὥςτε ἡ δοκιμὴ τῆς ἐνεργείας ἀπεφαίνει χωρὶς εὐτυχίαν. Ἐναντίον ὅμως τῆς ὀρυκτομαγνητικῆς καὶ ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας οὐδεμίαν ἀντίστασιν ἔμπορεῖ νὰ συμβῇ διὰ μόνης τῆς θελήσεως.

δ. Ἡ Μαγνητικὴ ἐνέργεια διευθύνεται ὅχι κατὰ τὸ μέτρον τῆς σωματικῆς δυνάμεως τοῦ ἐνεργοῦντος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰσχύον τῆς θελήσεώς του, κατὰ τὴν σαφερότητα, τὴν βαθ-

μόν τῆς εὐμενείας, ὑπὸ τὸν ὅποιον αὕτη ἡ θέλησις ἐνδεικνύεται· ἀπὸ ἀνθρώπους ἀσθενοῦς σωματικῆς δυνάμεως παρήχθησαν μεγάλαι καὶ ταχεῖς μαγνητικαὶ ἐνέργειαι· γυναικες ἐν-
ήργησαν εὐτυχῶς εἰς ἀνδρας, καὶ δρασικώτερον παρὰ σωμα-
τικῶς ἰσχυρὰ ἀνδρικά ὑποκείμενα.

ε. Ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς μαγνητικῆς ὑπνοβασίας (1), τὰ ὅτεϊα ἀνάγονται εἰς τὴν σχέσιν τοῦ ἐνεργοῦντος πρὸς τὸν τὴν ἐνέργειαν δεχόμενον ἐκφράζονται ὑπὸ ἐσωτερικῇ τινὰ ἔ-
ωσιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ πρώτου μὲ τὴν πνευματι-
κὴν ζωὴν τοῦ δευτέρου· ἀλλ' εἰς μὲν τὸν δεχόμενον τὴν ἐνέρ-
γειαν ὑπερισχῆει ἡ πνευματικὴ αἰσθητικότης, εἰς δὲ τὸν ἐν-
εργοῦντα ἡ πνευματικὴ τῆς ἐνεργείας δύναμις. Ὁ καθ' ὑ-
πνον ἐγρηγορῶν προσάξει, ἀποφασίζει, διατάττει κατὰ τὰς
ἀρχάς, καὶ κατὰ τὸ σύνθημα πολίτευμα τοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐνερ-
γοῦντος ἱατροῦ· ἀπαιτεῖ τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τοῦ τρίβειν
καὶ φιλαργῶν κατὰ τὰς θεωρίας (ιδέας), τὰς ἐποίας περὶ τὰς
τοιαύτας τῶν χειρῶν ἐπιδεξιότηας ἐκεῖνος ἔχει· βλέπει, αἰ-
σθάνεται, ὁσφραίνεται ὅ, τι ἐκεῖνος προσμένει· μελλοντοῦτο εἶ-
ναι καὶ οἱ δύο πολλάκις σωματικῶς καταπολλὰ διάφοροι,
ὅθεν καὶ δὲν ἔχομεν κανένα λόγον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἀμφοτέ-
ροι πρᾶγμα τι ὁποιοῦνδήποτε πρὸς ἀλλήλους κοινοῦουσιν, ἀλ-
λὰ τοῦτο πιθανῶς μᾶς ἀγει εἰς τὴν θεωρίαν, ὅτι τὰ αἰσθή-
ματα, αἱ ὑπολήψεις (οἱ σοχασμοὶ), αἱ ἀρχαὶ τοῦ μαγνητιζο-
μένου εἶναι σύμφωνα μὲ τὰ αἰσθήματα, τοὺς σοχασμοὺς, καὶ
τὰς ἀρχάς τοῦ μαγνητιζόντος, ὅς τις δείχνει εἰς τὴν πνευ-
ματικὴν ζωὴν τοῦ πρώτου διωρισμένην τινὰ ἐπίρροιν.

ς. Ἐὰν ὁ μαγνητιζόμενος πνευματικῶς μανεν δὲν ἀνθί-
σεται, μήτε σερεΐται τὴν ἀναγκαίαν πνευματικὴν αἰσθητι-
κότητα, ἐντεῦθεν ἐξαρτᾶται διόλου ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ ἐν-
εργοῦντος (μαγνητιζόντος), εἰς ὁποίαν ἀπὸ τὰς μαγνητικὰς
καταστάσεις ὀφείλει ἐκεῖνος νὰ περάσῃ· αὕτη μόνον ἡ θέλη-

(1) Οὕτω μετέφρασα τὴν λέξιν *Somnambulismus* ἀποβλέψας μᾶλλον
εἰς τὴν κατὰ γράμμα σημασίαν, παρὰ εἰς τὴν πραγματικὴν ἐννοήσιν,
καθ' ἣν ἐνταῦθα ἐκλαμβάνεται, ὑπνώδῃ τινὶ κυρίως καὶ ἥρεμον κατὰστασιν
τοῦ μαγνητιζομένου δαλοῦσα — ἴσως δίδεται ἄλλος προσφθερετός όρος, ἐμεί-
νη ὁμοῦς λαμβάνει.

σις καὶ ἔχι ἢ εἰς τὸν μαγνητισθέντα τυχὸν παρούσα νευρική ἀσθένεια κρατεῖ τὴν καταβυθίζουσαν (ὑπνώδη) κατάστασιν.

ζ'. Ἐὰν σιγκώσῃ ὁ ἐνεργῶν τὴν προσοχὴν του, καὶ τὴν μετοχὴν του ἀπὸ τὸν εἰς τὴν ἐπίρροιάν του ὑποκείμενον, βλέπμεν αὐτὸν ἀκολουθῶς, μολονότι τίποτε δὲν λαμβάνεται ἀπὸ τὴν θερμότητά του ἢ ἀπὸ τὴν αἰθέλου διαφόρησιν μῆτε ἀπὸ τὸν ἡλεκτρισμὸν τοῦ ἐνεργοῦντος, μολονότι πλησίον αὐτοῦ συνημμένος μ' αὐτὸν ἴσται, τὸν βλέπομεν, λέγω, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ σαφῶς βλέπειν αἰφνιδίως νὰ πίπτῃ κάτω· ἢ ἐνάργεια τῆς συνειδήσεώς του νὰ συγχέηται δι' ὄνειροπολήσεων· ὁ ὕπνος του ν' ἀποβαίνῃ ἀνήσυχος καὶ ξενοχωρημένος· πνευματικὴ τις μεταβολὴ ἀκολουθεῖ τότε εἰς τε τὸν μαγνητίζοντα καὶ μαγνητιζόμενον ἀλληλοδιαδόχως καὶ πολλὰ ταχέως, χωρὶς νὰ ἔχωμεν λόγον διὰ νὰ δεχθῶμεν ἄλλην παρὰ τὴν πνευματικὴν μεσιτείαν μεταξὺ ἀμφοτέρων.

Α Ν Θ Ρ Ω Π Ο Λ Ο Γ Ι Α.

Διατριβὴ περὶ Μεγαλοφυΐας (Ἰδ. Ἀρ. 7).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Φυσικαὶ τῆς Μεγαλοφυΐας αἰτίαι.

Ἡ ὑγεία καὶ ἡ εὐρωσία τῶν παίδων δὲν ἀρκοῦσιν διὰ ν' ἀποκαταστήσωσιν αὐτοὺς μεγαλοφυεῖς· πολλάκις τὸ πολύτιμον τῆς Μεγαλοφυΐας δῶρον δίδεται κατὰ περίσασιν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰς περιπτώσεις, αἵτινες συνέτρεξαν εἰς τὴν γέννησιν πολλῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, θελομεν ἰδεῖν ὅτι τινὲς μόνον ἐξ αὐτῶν δύνανται νὰ γεννήσωσι τὴν Μεγαλοφυΐαν. Ὅσοι ἄνθρωποι εἶναι καρπὸς ἔρωτος ἀσθενοῦς καὶ κεχαυνομένου ἀπὸ πρῶτους τρυφᾶς, ὅλοι εἶναι ἀνάξιτοι καὶ χωρὶς ἐνέργειαν. Οἱ καρπεῖ τῶν ἀδυνάτων γηρατείων φέρουσι τὸν αὐτὸν τύπον.

Τὰ Ἀφροδισιακὰ πάθη ἔχουσι τὸ αὐτὸ ἀποτελέσμα (1). Οἱ Μεγαλοφυεῖς ἄνδρες ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι, πότε μὲν πρωτότοκοι· οὗτοι ὄντες συνήθως τέκνα ἐνθέρμου ἔρωτος, πότε δὲ καρπὸς ὄχι γάμου, ἀλλὰ κρυφίας ἐρωτικῆς ὁρμῆς· τοιοῦτοι ἦσαν πολλοὶ τῶν παλαιῶν ἡρώων, οἵτινες δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐνομιζοντο τέκνα θεῶν, ὥς ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Κάτωρ καὶ Πολυδεύκης, ὁ Ῥωμύλος, ὁ Αἰνείας ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης, ὁ Ἀχιλλεύς υἱὸς τῆς Θέτιδος κτλ. τοιοῦτοι ἐνδοχοὶ νόθοι ἦσαν καὶ ὁ Ὀμηρος, ὁ Γαληλαῖος, ὁ Καρδάνιος, ὁ Ἑρασμος, ὁ Δαλαμδέρτης, ὁ Ἰάκωβος Δελίλης κτλ. Ἡ πολυήμαιρος ἐγκράτεια προξενεῖ τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Ὁ πατὴρ τοῦ Μιχαὴλ Μονταιγνίου ἐπισρέφας ἀπὸ τὰς ἐκπρατείας τῆς Ἰταλίας τριάκοντα δύο ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἦτο ἀκόμη παρθένος, ἔθεν καὶ ἐγέννησεν υἱὸν ἐνδοχόν. Ὁ πατὴρ τοῦ I. I. Ρουσσῶ ἐπισρέφας ἀπὸ τὴν Κωσαντινούπολιν καὶ φέρων εἰς τὴν σύζυγόν του τὸν καρπὸν πολυχρονίου πίσεως, ἐγέννησε υἱὸν τοσοῦτον ἐνδοχόν. Ἄν καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νοῦς ἀποδίδει εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὰ πρωτοτόκια εἰς τοὺς πρωτογενεῖς υἱούς, ὁ οἰκιακὸς οὗτος νόμος ἐπικυρόνεται καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν φύσιν, ἥτις προικίζει ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς πρωτογενεῖς μὲ περισσοτέραν διάνοιαν παρὰ τοὺς ὑστερογενεῖς. ἀλλ' εἰς τοὺς προῶρους γάμους καθὼς εἶναι οἱ Ἀσιατικοὶ, δὲν ἀκολουθεῖ πλεον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· οἱ πρῶτοι καρποὶ τῶν τοιούτων γάμων εἶναι παῖδες ἀσθενεῖς, ἢ κοράσια.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διατὶ ἄνδρες ἀπλούεσται, καὶ αὐτοὶ οἱ βαρύνοντες χωρικοὶ δύνανται νὰ γεννήσωσι μεγαλοφυεῖς παῖδας, ἐν ᾧ ἄνδρες μεγαλόνοες, οἵτινες ἐλκύουσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τῶν ὅλας τὰς δυνάμεις των, γεννῶσιν ἐνίοτε, ἰδιώ-

(1) Θιέρριος εἰς τὰς σοφὰς του παρατηρήσεις περὶ τῶν Ἀφροδισιακῶν παθῶν λέγει ὅτι „ἡ ἀσθένεια αὕτη διαφθείρει τὸν γόνον ὥς τις δὲν γεννᾷ „πλεον πρᾶ τέκνα ἔχοντα ἀδύνατα τὰ κυριώτερα ὄργανά των, κυρίως δὲ „τὸν ἐγκέφαλον· ἡ κουφότης αὐτῶν τῶν παιδῶν, ἡ ἀκρίσιά των κτλ, μ. π. „τυροῦσι τὰ λεγόμενα· ἡ ἀσθένεια αὕτη ἐμποδίζει καὶ τὴν φυσικὴν εὐτα „κίαν“ *Observ. de Physiq. et de Medec. en Espagne: Paris 1791. tom. 2, p. 235.*

τας, ἢ ἡοὺς ξεριμένους τῆς πατρικῆς Μεγαλεφυΐας. Ἡ πολύκαιρος οὖν ἐγκράτεια καὶ ἡ καθαρότης τῶν ἡθῶν τελειοποιούσιν ἡθικῶς τε καὶ φυσικῶς τὰς γενεάς· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μετὰ παρέλευσιν πολλῶν αἰῶνων εἰς τὴν ἀρετὴν αἱ οἰκογένειαι ἐξευγενίζονται, ἀνθοῦν καὶ διαλάμπουσιν· ἀλλὰ συχνάκις μαραίνονται πάλιν εἰς τὰς τρυφὰς καὶ πίπτουσιν εἰς δυσγενὴ μεταβολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Φυσικὴ καὶ ἡθικὴ κατάστασις τῶν Μεγαλοφυΐαν
προσαγγελλόντων παίδων.

Ἐκ τῶν Βιογραφικῶν συγγραμμάτων συνάγουσι κυρίως πολλὰς τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν νηπιακὰς πράξεις, αἰτινες ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ βία τῶν συγγενῶν ἢ ἡ αὐστηρότης τῆς τύχης δὲν δύνανται νὰ ἐμποδίσωσι τὴν φυσικὴν κλίσιν τῶν παίδων εἰς ἓν εἶδος μαθήσεως· τοῦτο ἀποδεικνύει σαφέστατα ὅτι οἱ νόες δὲν γεννῶνται ἰσοδύναμοι, καὶ ἡ διαφορὰ μόνη τοῦ χαρακτῆρος ἢ τῆς νοήσεως δύο μαθητῶν τῆς αὐτῆς κλάσεως ἀναιρεῖ ἱκανῶς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἑλβετίου· ἀλλὰ ποῖται εἶναι αἱ αἰτίαι τῆς φυσικῆς ταύτης κλίσεως τῶν εἰς ὑψηλὰ πράγματα διορισμένων παίδων; ὁ Τουρένιος δεκαετὴς περὶ μίαν χειμερινὴν νύκτα εἰς μίαν ἄμαξαν κανονίου· ὁ Πασχάλης δωδεκαετὴς φθάνει μὲ γραμμὰς καὶ σφαίρας εἰς τὰς βαρυτέρας τοῦ Εὐκλείδου προτάσεις· ὁ Βευσιάνος παῖς ἀκόμη, εὕρισκει τὸν μηχανισμόν τοῦ ὥρολογίου· ὁ Νέος Δημοσθένης τὸ σῶμα γέμων χαλίκων γυμνάζεται ῥητορεύειν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ αἰγιαλοῦ· ὁ νέος Κάτων ζητεῖ νὰ θανατώσῃ τὸν Σύλλαν· ὁ Θεμιστοκλῆς παῖς ἔτι δὲν δύναται νὰ κοιμηθῇ ἐνθυμύμενος τὰ τρέπαια τοῦ Μιλτιάδου, καὶ τόσα ἄλλα παραδείγματα, τὰ ὅποια ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, ἀποδεικνύουσι τὴν φυσικὴν κλίσιν τοῦ καθενός. Ἐὰν ἐκ τῶν ζώων τινὰ παρασπίνουσι φυσικὰς τινὰς διαφορὰς χαρακτῆρος, ὁ ἄνθρωπος μένος φαίνεται ἐπιδεκτικὸς διαφορὰς ὑψηλοτέρων δυνάμεων· τόσον εἰς τὸ καλὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ κακόν.

Ἀγνοοῦντες τὴν πηγὴν τῶν ὑψηλοτέρων ἡμῶν δυνάμεων, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ εὕρωμεν τὴν ἀληθὴ αἰτίαν αὐτῶν τῶν φαινομένων· δυνάμεθα ὅμως νὰ συμπεράνωμεν,

ὅτι καθὼς ἓνας ἄνθρωπος, ὅς τις ἐγεννήθη ἔχων τὸ ὄργανον τῆς ἀκοῆς ἐντελέσειεν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, θέλει γένῃ ἴσως Μουσικὸς ἄξιος, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μία ἄλλη τις ἄγνωστος διαφορὰ τοῦ ὀργανισμοῦ διαβέτει τὸν ἓνα διὰ τὴν Ποιητικὴν, διὰ τὴν Ζωγραφικὴν, τὸν ἄλλον διὰ τὴν Πολεμικὴν, τὴν Νομικὴν, τὴν Ἰατρικὴν κτλ. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν ὅτι ἡ φυσικὴ διάθεσις εἰς ἐπιστήμην τινα ἢ τέχνην κρέμαται ἀπὸ τὴν φυσικὴν τελειοποίησιν τῶν ὀργάνων τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς τέχνης ἢ ἐπιστήμης ἀπαιτουμένων. Ὁ μὲν δὲν θέλει γένει βέβαια ζωγράφος περίφημος, οὔτε ὁ χαλὸς ἐπιτήδειος χορευτής. Ἀλλὰ διατὶ προέχει τις εἰς τὰ Μαθηματικά, χωρὶς νὰ δυνήθῃ ν' ἀγαπήσῃ οὔτε καὶ νὰ ἐννοήσῃ καλῶς τὴν Φυσιολογίαν χάριν λόγου ἢ τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν; Ὑπάρχει τάχα διαφορὰ τις εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἥτις διέθετε τὸν Ἐριπίδην εἰς τὸ τραγικὸν καὶ τὸν Ἀνακρέοντα εἰς τὸ Λυρικόν; καὶ ἥτις ἐμπόδιζε τὸν ἓνα νὰ ὑπερβάλλῃ εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄλλου; παρατηρεῖται ὅτι οἱ ποιηταὶ ἢ ἄλλοι συγγραφεῖς δὲν ἐκλέγουσι κατὰ θέλησιν ἐν ἐκ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν γνώσεων, ἀλλ' ὅτι καθεὶς διαλαμβάνει εἰς ἐκεῖνο τὸ εἶδος, διὰ τὸ ὅποιον ἐγεννήθη· εἰς ἐκὴν ἀπὸ τὴν σφαῖραν τῆς φυσικῆς διαθέσεώς του, ἢ ἀξία του πάει.

Οἱ Μεγαλοφυῖαι προσαγγέλλοντες παῖδες, δὲν εἶναι ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὁποίους ὁ κοινὸς λαὸς προμαντεύει θαύματα βλέπων αὐτοὺς πολυλόγους καὶ πνευματώδεις. Πόσοι γονεῖς δὲν ἀπατῶνται εἰς τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας ἐνεσπείρουν εἰς αὐτοὺς ἡ παιδικὴ ζωηρότης τῶν τέκνων των! Ἡ σπουδὴ ὅταν γίνεται εἰς ἡλικίαν πολὺ νεαράν προξενεῖ εἰς τὸν νοῦν μίαν πρόωρον ἀνάπτυξιν ἥτις μὴ οὔσα εἰς ἁρμονίαν μετὰ τὴν πρόοδον τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀδυνατεῖ τὴν φύσιν καὶ ἐμπόδιζει τὴν ἐντέλειάν της· καθὼς συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς πρόωρους καρπούς, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουσι οὔτε γλυκύτητα οὔτε εὐωδίαν.

Ὁ Μεγαλοφυῖαι προσαγγέλων παῖς, εἶναι σκεπτικὸς, σιωπηλὸς καὶ περιεργός· ἡ νύσσις του αὐτὴ ἐξ ἑαυτῆς ἀναπτύσσεται· αὐτὸς ἐξετάζει περιέργως τὰ πρὸς τὰ ὁποῖα κλίνει ὑποκείμενα, καὶ ὅταν ἡ διάνοιά του αὐξάνει, τότε ὡς ἀχόρταγος τοῦ μαυθάνειν συλλαμβάνει πάθος δι' αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα· ἀλλ' ἄλλοι παῖδες δὲν φανερόνουσι τι ἐξωτερικῶς καὶ ἤθελαν ἐκλάθειν αὐτοὺς ὡς εὐήθεις εἰς τὸ ἐνέουσι τὰ κρύφια

τοῦ σεχασμοῦ τῶν· οἱ οὕτως εἰς τὴν σιωπὴν ἐτοιμαζόμενοι μεγαλοφυεῖς ἄνδρες δὲν εἶναι οἱ ἥσσαν ἔνδοξοι.

Μὲν ὅλην τὴν καθαρὰν σαφένειαν, μὲ τὴν ὅποιαν οἱ νεότεροι Μεταφυσικοὶ ὁ Λώκιος καὶ ὁ Κουνδιλιάκ καὶ οἱ αὐτῶν μαθηταὶ ἀνέλυσαν τὰς νοεράς ἡμῶν δυνάμεις καὶ ἐπήγασαν αὐτὰς ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς αἰσθήσεις μας κατὰ τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ ἀξίωμα. Οὐδὲν ἐν τῷ νῶ ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει· ἀμέλησαν φαίνεται μοι σπουδὴν ἄλλην ἀπὸ λύτως ἀναγκαίαν· ἐννοῶ τὴν φυσικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐσωτερικοῦ νευρικοῦ συστήματος εἰς τὴν ἑνορμον καὶ φυσικὴν γεννήσιν τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἰδεῶν κατὰ τὰς χρεῖας τοῦ ζώου. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι δὲν ἐγνώρισαν σχεδὸν (κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην) τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν πολλάκις δεσποτικὴν τῆς φαντασίας ἐξουσίαν. Τὸ ἄγαλμα, τὸ ὅποιον ὁ Κουνδιλιάκ θέλει νὰ ἐμψυχώσῃ ὡς ἄλλος Προμηθεὺς προικίζων αὐτὸ μὲ ὅλας τὰς ἐξωτερικὰς αἰσθήσεις, δὲν παρασφαίνει ὅλον τὸν ἄνθρωπον· ἔχει τάχα αὐτὸ τὸ ἄγαλμα καρδίαν; τὴν ἐσίαν τῶν ἐσωτερικῶν ἡμῶν αἰσθήσεων, τὴν πλουσίαν πηγὴν τῶν παθῶν, τῆς φαντασίας καὶ τοῦ Ἔρωτος; ἣτις ἀνεγείρει τὰ πρῶτα τῆς νοήσεως ἐλεύθερα γεννήματα, ἣτις τρέφει μὲ τὸν ὅπον αὐτῆς τὴν Μεγαλοφυΐαν, ἣτις τέλος ἀναπτύσσει διὰ τῆς βοήθειάς τῶν αἰσθήσεων ὅλον τὸν νοερὸν κόσμον; καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μόλις γεννηθέντα ἄλογα ζῶα φανερώεται ἡ ἄλογος ὁρμὴ πρὶν ἀνοιχθῶσιν αἱ αἰσθήσεις αὐτῶν εἰς τὸ φῶς καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς προσβολάς. Φαίνεται ὅτι θεία τις φλόξ διαλάμπει ἐντὸς ἡμῶν καὶ διοικεῖ μὲ τέχνην ἀκατάληπτον τὰς πρώτας πράξεις τῆς αἰσθητικότητός μας.

Αὕτη ἄρα ἡ ἐσωτερικὴ νευρικὴ δύναμις διαδιδομένη ἐκ γενετῆς εἰς τοὺς μεγαλοφυεῖς ἀνθρώπους μᾶλλον, παρὰ εἰς τοὺς ἄλλους, χαρακτηρίζει καὶ ἐντυπώνει βαθέως τὰς νοεράς καὶ ἠθικὰς αὐτῶν δυνάμεις· ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι σερούμενοι αὐτῆς τῆς δυνάμεως γεννῶνται βαρύνουσες ἂν καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ αἰσθήσεις των εἶναι ἐπίσης ἐντελεῖς καθὼς ἐκείναι τῶν πρώτων. Ὅσον αἱ ἐξωτερικαὶ αἰσθήσεις εἶναι ἰσχυρώτεραι, τόσον μᾶλλον ἐρεθίζουσι πρὸς τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς καὶ ἀναλίσκουσιν εἰς αὐτὰς τὴν αἰσθητικότητα, ἀδυνατοῦσι τὴν ἐσωτερικὴν νευρικὴν δύναμιν καὶ χαυνόνουσιν τὴν ἀξίαν τῆς ψυχῆς.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν πνευματώδης καὶ πολύλογος παῖς, τοῦ ὁποῦν ἡ αἰσθαντικότης εἶναι ὅλη ἐξωτερικὴ, θέλει εἶσθαι ἀδυνατώτερος εἰς τὰς ἐσωτερικὰς αἰσθήσεις ἀπὸ τὸν νέον ὅστις φαίνεται μᾶλλον σύννους, σκεπτικὸς καὶ ἀπαθὴς κατὰ τὰ ἐξω. Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ὁ Πυθαγόρας διδάσκων εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν νοεράν καὶ ἠθικὴν ἀνατροφὴν, ἐσυμβούλευεν εἰς αὐτοὺς βαθεῖαν σιωπὴν, καὶ πολυχρόνιον συναίσθησιν τοῦ νοός, διὰ τὴν ἀπολαύσασθαι διὰ τῆς σπουδῆς, πρὶν ἐξοδεύσουσι διὰ τῆς πολυλογίας. Διέτατε δαίαιταν, σπουδὴν καὶ μελέτην κατὰ μόνας, λατρείαν τῶν Θεῶν· πρὸς ἄνεσιν δὲ τὴν γλυκεῖαν Μουσικὴν διὰ τὴν ἐγκεντρίξῃ οὕτως τὰς νοερὰς δυνάμεις.

Ἄλλ' ἡ νηπιότης δὲν εἶναι παρὰ ἡ αὐγὴ τῆς Μεγαλοφυΐας· ταχέως διαδέχεται αὐτὴν ἐποχὴ τις ἄλλη, γέμουσα ταραχῶν, ἣτις θέλει σχεδιάσει τὴν ὁδὸν τῆς Μεγαλοφυΐας· ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἡ νεότης ἢ Ἡβη, τῆς ὁποίας τὴν ἐπιβροίαν θέλω ἐξετάσειν εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον.

Ἐν Παρισίοις τῇ 1. Ἰανουαρίου 1818.

Ἰώσηπος, Μ. Δούκας.

(Ἡ συνέχεια μετ' οὐ πολὺ.)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ὁ δ η σ σ ὀ ς

Ἐπιστολαὶ τῆς Ὀδισσοῦ ἀπὸ Μαρτίου $\frac{1}{2}$ μᾶς ἀναγγέλλουσι πάλιν τὴν πρὸ πολλοῦ γνωστὴν εἰς τὸ γένος γενομένην ἀξιώπαινον φιλομάθειαν καὶ φιλοκαλίαν τῶν ἐκείσε παροικούντων φιλομούσων Γραικῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὸν ζῆλον ἐλπίζει ἡ Ἑλλὰς μεγάλῃν ὠφέλειαν εἰς τὴν προκοπὴν τῆς.

Ἀπὸ τῆς 25 ἕως τῆς 28 τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου μηνὸς ἔκαμαν οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ Γυμνασίου ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν εἰς ὅσα ἐδίδαξαν ἀπὸ Ἀ Σεπτεμβρίου Ἑλληνικὰ καὶ Ἐπισημονικὰ μαθήματα μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν τῶν παρευρεθέντων Ἐφόρων. Αἱ δὲ δημόσιαι μέλουν νὰ γένωσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὸν Αἴγου-

σον. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου τούτου μετὰ τὸ μεσημέριον διηρημένοι εἰς δύο τάξεις διδάσκονται δις τῆς ἑβδομάδος Ἱταλικά, δις Ῥωσικά, καὶ δις γυμνάζονται εἰς τὴν Ἰχνογραφίαν· εἶναι δὲ διδάσκαλος τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης καὶ τῆς Ἰχνογραφίας νέος ὁμογενὴς μας, Ἀλέξανδρος Ἀβραμιώτης. Οἱ καλοκάγαθοι διδάσκαλοι Γεώργιος Γεννάδιος, καὶ Ἰωάννης Μακρῆς, συνδεόμενοι μὲ ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην, ζολισμένοι μὲ νοῦν ἀγαθὸν καὶ παιδείαν Ἑλληνικὴν, ἀναφλεγόμενοι ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς φιλομαθείας, ἔχοντες συνεργοὺς τῶν καλῶν καὶ τοὺς ζηλωτὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ φωτισμοῦ Ἐπιτρόπους τοῦ Γυμνασίου, ἀγωνίζονται θαυμασίως εἰς καλλιέργησιν τῆς ἐμπιζευθείσης εἰς αὐτοὺς φυτείας, τῆς ὁποίας θέλουν φανῇ γρήγορα οἱ ἀγαθοὶ καρποὶ πρὸς χαρὰν ὄλων τῶν ὁμογενῶν μας.

Ἐν ἀπὸ τὰ φωτίζοντα τὸν νοῦν καὶ ἀγαθύνοντα τὴν καρδίαν μέσα εἶναι ἀναμφιβόλως καὶ τὸ θέατρον· διὰ τοῦτο τὸ ἐπεμελήθησαν ἄκρως οἱ προπάτορές μας, καὶ τὰ νῦν πεφωτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης τὸ καλλιερгоῦν ἀπαύτως, ὡς οὐσιώδες μέσον καὶ τῆς παιδείας, καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ ἀνευθύνου διασκεδάσεως τῶν ἀπ' ἄλλας βιωτικὰς ἀσχολίας συνελθόντων εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀνδρῶν. Οἱ ἐν Ὁδησσῷ Γραικοὶ ἡσθάνθησαν ἀπὸ πολλῆς τὰ προτερήματα ταῦτα τοῦ θεάτρου, καὶ ἐπαράξισαν πολλάκις εἰς τὸ ἐκείσε κοινὸν τῆς πόλεως θέατρον διάφορα δράματα εἰς τὴν νεωτέραν μας Γραικικὴν γλῶσσαν, μὲ εὐαρέξισιν ὅχι μόνον τῶν ὁμογενῶν μας, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν ἀπὸ διάφορα φώτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης συβρέντων ἐκεῖ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν. Εἰς τὴν παράστασιν τοῦ Θεμισοκλέους γενομένην κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἐνιαυτοῦ παρενρέθη ἐκεῖ καὶ ὁ ἡμέτερος Κούμας, ἀνὴρ καὶ μὲ αἴσθησιν καὶ κρίσιν ὀρθὴν τοῦ καλοῦ, καὶ μᾶς βεβαίονει, ὅτι εἷς ἐκ τῶν φιλοθεάτρων ὑποκριτῶν ὁμογενῆς μας, Γεώργιος Ἀβραμιώτης, ὅστις ὑπεκρίθη τότε τὸν Θεμισοκλῆν, ἠγωνίσθη τόσον ἐντέχνως καὶ φυσικῶς, ὥστε ὁ νέος οὗτος, εἰάν εὕρισκετο εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μητροπόλεις τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐγυμνάζετο συνεχῶς εἰς τοὺς θεατρικοὺς ἀγῶνας, ἐγίνετο βεβαίωτατα δραματικώτατος ὑποκριτής, καὶ τὰ πρῶτα φέρων τῆς σκηνικῆς τέχνης.

Τὴν $\frac{1}{2}$ τοῦ Φεβρουαρίου ἐπαραστάθη ἄλλο δράμα εἰς τὴν

Γραικικὴν Γλῶσσαν ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς φιλοθεάτρους Γραικοὺς, ὁ κατὰ τὸν Σοφοκλῆν ἐκγαλλισθεὶς Φιλοκτῆτης, εἰς τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν μεταφρασθεὶς ἀπὸ προσκαίρως ἐκείσε διατρίβοντα πεπαιδευμένον καὶ φιλόκαλον νέον Κύριον Νικόλαον Πίκκολον. Τοῦ δράματος τούτου ἡ κοινὴ εὐαρέσθις χρεωσέεται εἰς τὴν ἔντεχρον μίμησιν τῶν ἀγωνιστῶν μας· διότι οὔτε ποικιλία σκηνῶν, οὔτε πρόσωπα πολλὰ εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ, διὰ τὰ τέρπῳσι καὶ τὰ ἐκπλήττωσι τὸν θεατὸν, καὶ τὰ τὸν φέρωσιν εἰς ἐκείνην τὴν ἀπάτην, χωρὶς τὴν ὁποίαν αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις φαίνονται νηπιῶδη παιγνίδια. Καὶ ὅμως ὅλοι ἔμειναν ἐκστατικοὶ εἰς τὴν παράστασίν του· οἱ ὁμογενεῖς μὲ δάκρυα χαρᾶς ἐκρότουν ἀδιακόπως· οἱ ξένοι ἐπὺφήμενον καὶ αὐτοὶ τὸ Εὖγε· καὶ ὁ ἐνδοξότατος Κόμης Λαγγερῶν, ἀρχηγὸς τῆς πόλεως, ἀνὴρ γεμάτος εὐαισθησίας εἰς τὰ καλὰ, ὅλος ἔνθους γενόμενος, ὑπῆγε μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς πρώτης Πράξεως εἰς τὴν σκηνὴν ἀπὸ τὰ ὀπισθεν μέρη τοῦ θεάτρου, καὶ εὐχαρίσῃσε τοὺς νέους μας Ὀλυμπιονίκας, καὶ μάλιστα τὸν μουσόπνευστον Ἀθραμιώτην. Τὴν δὲ ἐφεξῆς ἡμέραν τὸν ἐπροσκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ τοῦ ἐξηγήσῃσε περισσότερον τὰ αἰσθήματα τῆς χαρᾶς του.

Περὶ τὰ τέλη τῆς παραστάσεως οἱ ἐκεῖ παρευρισκόμενοι φιλόμουσοι καὶ φιλοθεάμονες σπουδαῖοι μας ἐσκόρπισαν ἄνωθεν πρὸς τὴν σκηνὴν ὥδ' ἀγκωμιαστικὰς καὶ σεφανωτικὰς τῶν ἀγωνιστῶν μας εἰς πολλότατα ἀντίγραφα· ἐκ τῶν ὁποίων μεταδίδομεν μίαν εἰς τοὺς ἀναγνώσας τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ, δεικνύουσαν καὶ τὴν ἐκ τῆς παραστάσεως χαρὰν τῶν καλῶν Ὀδισσινῶν, καὶ τὴν εὐδοκίμησιν τῶν φιλοθεάτρων ὑποκριτῶν:

Εἰς τοὺς φιλοθεάτρους Γραικοὺς Γεώργιον Ἀθραμιώτην,
Ἰωάννην Ξένην, Ἰωάννην Μαμούνην καὶ Ἰωάννην
Μπαμπαγιώτην, κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ
Φιλοκτῆτου.

¹
Ζῶσι πάλιν τῶν Ἑλλήνων
Τῶν ὀνομαστῶν ἐκείνων
Ἦρωες οἱ παλαιοί.
Ζῶσιν ἔργα, ὁμιλίας,
Πάθη καὶ ἀνδραγαθίαί,
Ἀναζοῦν καὶ οἱ θεοί.

²
Εἰς ἐσᾶς τὸ χρεωσούμεν,
Χάριτας ὁμολογοῦμεν,
Εὐφρεῖς ἀγωνισαί!
Εὖγε! ὄντως Γραικοὶ εἰσθε,
Τοὺς προγόνους σας μιμεῖσθε.
Μελομένης ἔρασαί.

Εὖγε! ὁ Ἀπόλλων κράζει,	Ἐγὼ ἔδειξα εἰς ὅλους
Εὖγε! ἡ Πατὴρ φωνάζει,	Ἐγὼ γέννησα τοὺς Πάλους
Τέκνα μου ἀγαπητά!	Πρώτη καὶ τοὺς Σοφοκλεῖς.
Σεῖς ἀνακαλεῖτε πάλιν,	ὦ φιλόμουσοί μου νέοι,
Μετὰ τόσην πολλὴν ζάλην,	Ἔσεῖς κάμνετε, γενναῖοι,
Ἔργα μου τὰ ζηλωτά.	Νὰ φανῶ πάλιν ἐγώ.
Εὐγενείας τὸ σημεῖον,	Ἔσεῖς εἴσθε ἡ ἐλπίς μου,
Θεῖον ἀρετῶν σχολεῖον,	Ἰσᾶς, τέκνα, ἐκ ψυχῆς μου
Τοὺς ἀγῶνας τῆς σκηνῆς,	Στεφανόνω κ' εὐλογῶ.

Γενικῶς δὲ ὁ πρὸς τὰ καλὰ ἐνθουσιασμός τῶν Ὀδησι-
νῶν εἶναι πολὺς· καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐλπίζονται καὶ νέοι ὁμογε-
νεῖς νὰ παιδευθῶσιν εἰς τὰς Ἀκαδημίας τῆς Εὐρώπης, καὶ
σχολεῖται ἄλλα νὰ βοηθηθῶσι, καὶ βιβλία ἐπωφελεῖ νὰ ἐκδο-
θῶσι, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς φωτισμὸν τοῦ γένους νὰ
προσατευθῇ θάυμασιως. Ἄμποτε νὰ εἶναι δεξιαὶ τῶν ἐπαινε-
τῶν τούτων Ἑλλήνων αἱ περιστάσεις, διὰ νὰ συντρέχωσιν εἰς
τοὺς ἀγαθοῦς τῶν σκοποῦς! Ἄμποτε καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν
πόλεων παρεπίδημοι Γραικοὶ νὰ γένωσι μιμηταὶ τῶν καλῶν
τῶν, διὰ νὰ ἐπιταχυθῇ οὕτως ἡ ἀρχίσασα σὺν Θεῷ πρὸς τὰ
καλὰ πρόοδος τοῦ γένους!

Κύριοι ἐκδότης τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ!

Ἐξ Ἰασίου τῇ 23. Μαρτίου 1818.

Πολλάκις εἰς πολλὰς σας ἐπιστολάς ἠρωτήσατε περὶ τῆς
ταρινῆς καταστάσεως τῆς ἐνταῦθα Αὐθεντικῆς σχολῆς, τῶν
ἐν αὐτῇ παραδιδομένων μαθημάτων, τῶν διδασκάλων καὶ
τῶν μαθητῶν· ἀλλ' ὅχι, μὰ τὴν ἱεράν μας φιλίαν, ὅτι ἡμέ-
λησα νὰ ἀποκριθῶ περὶ τούτου, ἀλλ' ὅτι ἐπλησίαζεν ἡδὴ ὁ και-
ρὸς τῆς ἐξετάσεως τῶν μαθητῶν, καὶ ἤλπιζον νὰ σᾶς χαρο-
ποιήσω τῇ εἰδήσει τῆς καλῆς προόδου αὐτῶν καὶ τῆς ἐπιμε-
λείας καὶ μεθόδου τῶν διδασκάλων. Ἀπελαύσατε λοιπὸν τῶ-
ρα τὰ εὐαγγέλια τῆς φιλομούσου περιεργείας σας, μεταδί-
δοντες αὐτὰ διὰ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς λοι-
ποὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς.

Τῇ ις. τοῦ τρέχοντος ἐγένετο ἐν τῇ ἐνταῦθα Αὐθεντικῇ σχολῇ ἡ ἐξαμηνιαία δημόσιος ἐξέτασις τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου Γοϋδελαῖ. ἐξετάσθησαν ἡ α. τάξις αὐτῶν εἰς τὴν "Αλγεβραν καὶ τὴν Λογικὴν· ἐξετάσθησαν δὲ καὶ ἡ δευτέρα τάξις εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν, τὴν ὅποιαν διδάσκει, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῆς αὐτοῦ Λογιότητος, εἰς τῶν τῆς πρώτης Μαθητῶν, ὁ Κ. Ἐλευθέριος Ὑδραῖος. Ἦσαν δὲ παρόντες ὁ ἐκλαμπρότατος Πρίγγιψ ὑὸς τοῦ Ὑψηλοτάτου Ἡγεμονοῦ τῆς Μολδαβίας, καὶ τινες τῶν πρώτων ἀρχόντων τῆς ἡγεμονικῆς αὐλῆς, ἔτι δὲ οἱ ἐπίτροποι τῆς σχολῆς, ἦτοι ὁ πανιερώτατος ἅγιος Μολδαβίας, ὁ ἐκλαμπρότατος Πρίγγιψ Κύριος Σκαρλάτος Γκίκας καὶ οἱ λοιποὶ μετὰ πολλῶν διαφόρου τάξεως δεατῶν· ἤρριψαν πάντες περίπου ὅσοι τυχεῶς προσεκλήθησαν εἰς ἐξέτασιν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦν καὶ εἰς Δαξ, οἱ δὲ λοιποὶ Γραικοὶ· ἔτυχον δὲ τῆς ἀνταμοιβῆς οἱ, Γεώργιος Δημητρίου Καρπενισιάτης, Παναγιώτης Χρυσοδούλου Καρυδιάς ἐκ Βασιλικοῦ, Κωνσταντῖνος Μιζορας ἐκ Μετζόβου, Κωνσταντῖνος Ἰωάννης ἐκ Κωνσταντίας, Μαργαρίτης Στεφανίδης ἐξ Ἰωαννίνων, Μιχαὴλ Στίχης Δαξ.

Ἐν τῷ τέλει γενικὴ χαρὰ ἐφαίνετο εἰς τῶν δεατῶν τὰ πρόσωπα, ἰδόντων τὰ ἔμπρακτα ἀποτελεσματα τῆς ἐπιμελείας τῶν μαθητῶν καὶ τῆς τοῦ Κυρίου Γοϋδελαῖ καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀκνίας· ὅτε καὶ ὁ φιλογενὴς ἀρχὼν μέγας Κόμισος Κύριος Θεόδωρος Νέγρης, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ διδασκάλους, εἶπε τὰ δέ:

„Πόση χαρὰ περιπροχυθεῖσα ἤδη εἰς τὰς καρδίας μας
 „ἐξάπτει τὴν φαντασίαν ἀπάντων ἡμῶν, προεικονίζουσα τὸν
 „μέλλοντα φωτισμὸν τῶν ἀνθρώπων! Ἐκείνης τῆς πόρῳ ἐπο-
 „χῆς οἱ ἄνθρωποι ἔσονται εὐτυχεῖς κατ' ἀλήθειαν, ἐπειδὴ ἡ
 „τοῦ κόσμου τοῦτε εὐτυχία δὲν ἀνωρύσσεται ἀπὸ τὰ μεταλ-
 „λεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, οὐ δ' ἀπὸ τοῦ θρόνου κα-
 „ταρρεῖ ἐπὶ τὴν Κοινωνίαν, καθὼς ἀπατῶμενοι πολλάκις νο-
 „μίζομεν. Τὰ πλοῦτη καὶ ἡ εὐγένεια, ἂν δὲν εἶναι δι' ὅλου
 „περιττὰ, ἐπὶ τοσοῦτον δὲν τὰ περιφραγεῖ ὁ σοφὴς, ἐφ' ὅσον
 „ἡ μὲν εὐγένεια ὑποτίθῃσι καλὴν ἀνατροφὴν, τὰ δὲ πλοῦ-
 „τη μέσα εἰσὶν ἐκπαίδευσως. Ἡ παιδεία μόνη φέρει τὴν
 „ἀληθῆ εὐτυχίαν, καθότι εἰς τὰ ἔκτος μὲν πράγματα δὲν
 „τὴν εὐρίσκομεν, ἡ συνείδησις ἐπομένως τοῦ ἀνθρώπου πε-
 „ριέχει διατηροῦσα· ὅσον καλλιεργεῖται ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος,

„γνωρίζομεν ἀκριτέστερον τὰ πρὸς τὴν Κοινωνίαν ἡμῶν χρέη,
 „καὶ τὴν ἀνάγκην συναισθανόμενοι τῆς ἐκπληρώσεως, ἀ-
 „σκοῦμεν ἀρετὴν· ἐξετάζοντες δ' ἀκολουθῶς ἡμᾶς αὐτοὺς,
 „ὅσον ἀνεπιλήπτους εὐρίσκομεν, τόσον καὶ χαίρομεν, καὶ εὖ-
 „τοχοῦμεν, προετοιμαζόμενοι ἄλλως διὰ τὴν ἐν οὐρανοῖς
 „προσδοκωμένην αἰώνιον ἐκείνην μακαριότητα· ὁ ἐνταῦθα
 „εὐτυχὴς εἶναι καὶ μετὰ ταῦτα μακάριος· ἡ μεταβατικὴ ἀ-
 „ρετὴ μὲ φαίνεται συντομωτέρα ὁδὸς πρὸς τὴν μακαριότητα.
 „Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ παιδεία εἰς ἀρετὴν τοὺς τροφίμους τις φέ-
 „ρουσα κυρίως εὐτυχεῖς ἀπεργάζεται, χαίρουμεν ἡμεῖς ἡδὴ
 „βλέποντές σας προθύμως ἐκπαιδευομένους, καὶ εὐχαριστοῦ-
 „τες τοὺς διδασκάλους σας, εὐχόμεθα νὰ φθάσετε πρὸς ἐκείνους
 „εἰς τὸ οὗ ἕνεκα, τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν· συνεισφέροντες
 „οὕτως εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ἀληθῶς πεπαιδευμέ-
 „νων, ἥτοι τῶν ἐναρέτων, ἥτοι τῶν εὐτυχῶν“.

Καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνέλευσις, ἀπῆλθε δ' ἕκαστος εἰς
 τὰ ἴδια φέροντες μετ' ἑαυτῶν τὴν πληροφορίαν τῆς τῶν μα-
 θητῶν ἐπιδόσεως.

Ἡ Αὐθεντικὴ σχολὴ κάμνει προόδους πολλὰς· ἐκτὸς τῶν
 εἰς τὰ μαθηματικὰ ἐνασχολουμένων, πλῆθος νέων ἀκούουσι
 τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν παρὰ τοῦ Κυρίου Γεωργίου τοῦ
 Θεραπευνοῦ, ἀνδρὸς γηράσαντος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς
 γλώσσης ταύτης, καὶ πολλοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὠφελή-
 σαντος, καὶ τῶντι καρποφοροῦσι μεγάλως ἅπαντες. Ἀκούου-
 σι δὲ καὶ τὴν Λατινικὴν, προτιμηθεῖσαν τῶν λοιπῶν, ὡς
 γλῶσσαν τῆς Φιλολογίας καὶ αὐτὴν. Εἰς δὲ πλείονα ἀκρί-
 βειαν προσετιςυνάπτεται καὶ ὁ ἀριθμὸς κατ' ὄνομα τῶν μαθη-
 τῶν τῶν διαφόρων μαθημάτων.

Μανουὴλ Βερνάρδος Κρής.

Νικόλαος Ἀποστόλου Ῥενιέρης μαθητὴς καὶ ἐπιστάτης τῆς
 ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαβίας ἡγεμονικῆς σχολῆς, Πελοποννή-
 σιος, ἐκ Κορώνης.

Παναγιώτης Χριστοδούλου Καρυδιᾶς.

Μιχαὴλ Στίχης, Δάξ.

Γεώργιος Δημητρίου Καρπενη-
 σιώτης.

Κωνσταντῖνος Μίτζορα.

Κωνσταντῖνος Ἰωάννου ἐκ Κων-Γεώργιος Παναγιώτου Δάξ.
 ζάντζας.

Μαργαρίτης Στεφανίδης ἐξ
 Ἰωαννίνων.

Δημήτριος Παναγιώτου Πελο-Πέτρος Ἀντωνίου Κωνσταντινου-
 ποννήσιος. πολίτης.
 Κωσάκης Ῥάδου Δάξ. Κωνσταντῖνος Ἀθανασίου Πελο-
 Ἐλευθέριος Ἰωάννου Ὑδραῖος. ποννήσιος.
 Ἐλευθέριος Παναγιώτου Κων-Νικόλαος Ἰωάννου ἐξ Ἀγρά-
 ρων. φων.
 Ἰωάννης Χ. Γεωργίου Γουρίας. Γεώργιος Μαυροειδῆς Δάξ.
 Καλλίνικος Ἱεροδιάκονος Θεο-Γεώργιος Πούλου Δάξ.
 σαλονικεύς. Ἀλέκος Μαυροειδῆς Δάξ.
 Ἀθανάσιος Χ. Γεωργίου. Παναγιώτης Δημητρίου Κονι-
 Ἀντώνιος Δημητρίου Ὑδραῖος. τζότης.
 Νικήφορος Ἱεροδιάκονος Μιτυ-Μιχαὴλ Κάσογλου Δάξ.
 λιναῖος. Χριστόδουλος Κωνσταντινου ἐκ
 Ζαγορά. Ζαγορά.
 Κύριλλος Βασιλείου Δάξ. Νικόλαος Γκιούλογλου Δάξ.
 Δημήτριος Λιθαδίτης. Ἀπόστολος Ἰωάννου Σμυρναῖος.
 Ἰωάννης Ναουσαῖος.
 Κωνσταντῖνος Γεωργίου, ἐξ Κυριμλῆς.
 Ἀγράφων. Χριστόφορος Ἰωάννου Κυριμλῆς.
 Ἀθανάσιος Ἀναστασίου ἐκ Με-
 τζέβου. Κωνσταντῖνος Καλούσης Δάξ.
 Κωνσταντῖνος Ἀναστασίου ἐξ Νεόφυτος Ἱεροδιάκονος Πελο-
 Ἀγράφων. ποννήσιος.
 Μιχαὴλ Ἰωάννου Κωνσταντι- Ῥύγας Ἰωάννου ἐκ Ζαγοράς.
 νοπουλίτης.

Οὗτοί εἰσιν οἱ παραδιδόμενοι Ἀριθμητικὴν, Ἀλγεβραν,
 καὶ Λογικὴν παρὰ τοῦ Κυρίου Γοβδεῶ, καὶ Ὁμήρεν, Θουκυδί-
 δην, Πλούταρχον καὶ Ξενοφῶντα παρὰ τοῦ Κυρίου Γεωργίου
 τοῦ Θεραπειανοῦ.

Πολὺς δ' ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκομένων παρὰ τοῦ Κυρίου
 Καππαδόκη Γ' διδασκάλου, καὶ παρὰ τοῦ δ' διδασκάλου τῆς
 Γραμματικῆς καὶ τῶν μικρῶν μαθημάτων.

Β Ο Υ Κ Ο Υ Ρ Ἐ Σ Ι Ο Ν .

Εἰς τὸν ζ'. Ἀριθμὸν τοῦ Α. Ε. ἐδώσαμεν εἰδήσιν εἰς τὸ
 Πανελλήνιον περὶ τῆς ἀνοίξεως τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Λυκείου,
 περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων κ. λ. Ἐκοινοποιήσαμεν

προσέτι καὶ τὸν παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου Ἀρχοντος μεγάλου Ποσελνίκου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου κατ' ἐκείνην τὴν περίεσιν ἐκφωνήθεντα λόγον· ἰδοὺ ἐκδίδομεν τώρα καὶ τὸν ὁποῖον ὁ σοφολογιώτατος Κύρκος Βενιαμὴν ἐξεφώνησε τότε λόγον·

„Πολλαὶ γυναῖκες ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέγκεισαι καὶ ὑπερήρας ἀπάσας“, ἐφώναξε μὲ ἐκπληξιν, ὦ εὐγενεστάτοι ἄρχοντες, ὁ σοφὸς Σολομὼν, ὅτε ἐπροεῖδε τὴν δόξαν τῆς Θεοτόκου! Τοῦτο αὐτὸ πρέπει νὰ φωνάξῃ καὶ πᾶς Δαξ σήμερον, τὸ, πολλοὶ αὐθένται τῆς Δακίας διέχυσαν, ἢ ἐζήτησαν νὰ διαχύσωσιν ἀγαθοεργίας ἐπὶ τῆς Δακίας· Σὺ δὲ, ὦ Καρατζᾶ, ὑπέγκεισαι καὶ ὑπερήρας ἅπαντας τοὺς πρὸ σοῦ αὐθέντας, ὅτε ἐζήτησας νὰ καλλιεργήσῃς διὰ τῆς φιλοσοφίας τὸ λογικὸν τῶν Δακῶν. Τοῦτο εἶναι ἔργον Θεοῦ, καὶ ὅχι ἀνθρώπινον, εἶναι ἔργον ὑπερβαίνον ἅπαντα τὰ ἔργα ἐπὶ τῆς Γῆς. Καθότι ἔσω αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἔξωσαν τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, αἱ πεδιάδες, αἱ φάραγγες· Ἐξω ἡ Γῆ, λέγω, ὁλόκληρος μετὰ τῶν φυτῶν καὶ ζώων, πλὴν ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου. Τότε· ὅποια ἀμορφία δὲν ἤθελε καλύπτει τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς! Πόλεις δὲν ἤθελον εἶναι ἐπὶ τῆς Γῆς· κῶμαι καὶ πολύχνια δὲν ἤθελον φαίνονται ἐπ' αὐτῆς· ἡ Γῆ ἤθελεν εἶναι ἀγεώργητος· ἡ θάλασσα ἄνευ τινος πλοίου· τὰ πάντα ἐρημία, τὰ πάντα θηριότης, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω τὰ ὕντα ὡς μὴ ὄντα. Καθότι ἄντις, φέρε εἰπεῖν, ἦν λίθος, ἢ ξύλον, αὐτὸς δὲν ἤθελε γινώσκητι, οὔτε ἤθελεν αἰσθάνηται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, ἀλλ' ἤθελεν εἶναι μὴ ὄν δι' ἑαυτόν. Εἰδὲ καὶ ἦν τις θηρίον, ἢ πτηνόν, αὐτὸς ἤθελε μὲν αἰσθάνηται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, εἴτε τῶν ἐνεργειῶν τῶν εἰς αὐτὸν ἐνεργούντων σωμάτων, πλὴν δὲν ἤθελεν ἔχῃ γινῶσιν τῆς τῶν ὄντων ὑπάρξεως. Μόνος λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ αἰσθάνεται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, καὶ γινώσκει τὴν ὑπαρξιν τῶν ὄντων, καὶ ἔτι ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐξικνεῖται μέχρι τῆς γνώσεως τοῦ ἰδίου δημιουργοῦ. Ὡς μόνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ καὶ αὐτὸ κάτοικος τῆς Γῆς, ὁ ζολισμὸς καὶ ὡραιότης τοῦ κόσμου, καὶ κύριος τῶν λοιπῶν ζώων, ὡς ὧν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμοίωσις. „Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ, καθ' ὁμοίωσιν, ἵνα ἄρχῃ τῶν ἐπὶ Γῆς κτισμάτων“. Ἀλλὰ κατὰ τί ἄλλο εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, εἰμὴ κατὰ

τὸ λογικόν· „πάν λογικόν καὶ αὐτεξούσιον, καὶ τοῦτο ἐστὶ „τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ“ κατὰ τὸν Θεὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν;

Ἀλλὰ τίς πάλιν, παρακαλῶ, ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ ὅτι τοῦτο τὸ λογικόν ἐδόθη ἐκ Θεοῦ δυνάμει εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅχι ἐνεργείᾳ, καὶ ὅτι δεῖται ἐκτυλίξεως διάτινος χειρὸς, καὶ ὅτι αὕτη ἡ χεὶρ εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἡ ἀγωγή καὶ παιδεία: ἔκγονα τῆς φιλοσοφίας; Ἀφαίρεσον πᾶσαν ἀγωγὴν ἑκτινὸς ἀνθρώπου, καὶ θέλεις ἰδεῖ αὐτὸν ὁμοίον μὲ τὰ θηρία. Ἡμεῖς ἔχομεν ὅχι ὀλίγας ἱστορίας ἐξιζορούσας ἡμῖν ὅτι εὐρέθησαν ἄνθρωποι ἐρριμμένοι εἰς τὰ δάση ἐκ βρεφῶν (γένους βέβαια τοῦ ἔρωτος, καὶ γαλακτοτραφέντες ὑπὸ τῶν ἄρκτων), οἵτινες οὔτε γλῶσσάν τινα ἐγίνασκον, οὔτε μνήμην τινὰ εἶχον, καὶ ὡς ἄλλαι ἄρκτοι περιπατοῦν μὲ τέσσαρα. Ὡς διὰ τὴν γέννην ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἀνάγκη εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ ἀγωγὴν καὶ παιδείαν, καὶ τότε θέλει εἶναι ζῶον θεογενὲς ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀλλέως αὐτὸς θέλει εἶναι θηρίον δυσμαχώτερον τῶν ἄρκτων καὶ λεόντων, ἢ φαῦλος καὶ ἀχρεῖς: ὁ ἐξὶ μεθερμηνεύμενον θέλει διαμείνει ὡς ζῶον ἄλογον, ἢ καὶ χείρων αὐτῶν. „Μέση οὐσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία“, λέγει ὁ Ἱερουκλῆς ὁ φιλόσοφος, „τῶν τε ἀεὶ νοούντων τὸν Θεόν, καὶ τῶν „μηδέποτε νοεῖν πεφυκότων, ἄνεισι πρὸς ἐκεῖνα, καὶ κατεῖσι πρὸς ταῦτα, νοῦ ἀποκτήσῃ καὶ ἀποβολῇ, πρὸς τὴν Θεῖαν „ὁμοίωσιν καὶ τὴν θήρειον διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀμφίδιον ἀνὰ „μέρος οἰκείουμένη“. Ἄν λοιπὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐδημιουργήθῃ μὲν ἐκ χειρὸς Θεοῦ δυνάμει λογικῶς, πλὴν εἴθῃ εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ παιδείαν νὰ ἀποκαταστήσωσιν αὐτὸν ἐνεργείᾳ λογικῶν, τίς πλέον δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι μόνος ἐκεῖνος τῶν ἡγεμόνων, ὃς τις φροντίζει νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἐνεργείᾳ λογικῶς, εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἀνώτερος πάντων; Καθότι ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τὸν μέγαν Βασιλείον, „ἴδιον τοῦ βασιλέως τοῦ προμηθεΐσθαι „τῶν ἀρχομένων“ πλὴν ἐπειδὴ ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ἀγαθοεργίαι, τὰς ὁποίας ἤθελε κάμει εἰς ἡγεμόνων εἰς τὸ ὑπῆκοον αὐτοῦ, ἀνάγονται εἰς τὸ σῶμα, καὶ μόνῃ ἡ τῆς παιδείας εἰς τὴν ψυχὴν· καὶ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ ὑπερέχει ἀσυγκρίτως τοῦ σώματος, ἕκαστος ἡμῶν ὁρᾷ ὅτι ἡ τῆς παιδείας εὐεργεσία εἶναι ἀσυγκρίτως μεζῶν τῶν λοιπῶν εὐεργεσιῶν, καὶ ἀποτελε-

σμα τῆς ἀγαθῆς διοικήσεως, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον εἶναι τῆς τυραννίδος. Οὐ γὰρ ἐστὶ, λέγει ὁ πλάτων (ἐν Θεογ.), περὶ ὅτι θειοτέρου ἂν ὁ ἄνθρωπος βουλευσάιτο, ἢ περὶ παιδείας αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτῶ οἰκείων. Καὶ ὁποῖαν ἄλλην μείζονα τιμὴν δύναται νὰ προσφέρῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ὕψιστον "Ὅν, ὅσον τὸ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἑαυτὸν ἐνεργεῖα λογικόν;,, Οὐ τιμήσεις θεῶν", λέγει ἱερακλῆς ὁ φιλόσοφος, „διδούς τί αὐτῶ, ἀλλ' εἰάν,, τῶ θεῶ τὴν διάνειαν ὁμοιώσης“.

Τί δαί; εἶναι ἐλιγώτερον ἐπικερδέστερα ἢ παιδεία εἰς μίαν διοίκησιν; Ἀλλὰ τὰ πλούτη πόθεν ἄλλοθεν γεννῶνται, ἢ ἐκ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν; Καὶ αὐτὴ ἡ Γεωργικὴ εἰς ποῖον ἄλλο μέρος κάμνει προόδους, ἢ ἐνθα κάμνουσι προόδους αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι; Οὕτως ἡμεῖς βλέπομεν τὴν Ῥωσσίαν, εἰς τὰς ἐρημιείδας, νὰ σέλλῃ ἄνθρώπους ἤδη εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν ἔνεκα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς Γεωργικῆς. Ἐξετάξατε νὰ ἰδῇτε ποῖον ἔθνος εἶναι ἐπὶ τῆς Γῆς πλουσιώτερον καὶ ἰσχυρώτερον, καὶ ποῖον δυσυχές καὶ ἄθλιον. Ὅπου πρόοδος τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἐκεῖ πλοῦτος καὶ δύναμις, καὶ ὅπου ἐλλείπουσιν αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι, ἐκεῖ ἀθλιότης καὶ δυσυχία. Ἔως οὗ οἱ Ἕλληνες ἐπρόσκειντο εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ἐφώναζον „πᾶς μὴ Ἕλλην βάρβαρος“ τῶρα ὅμως ἰδέτε τὴν κατάστασίν των. Ὅτι λοιπὸν ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, οὐδεὶς, νομίζω, δύναται νὰ ἀμριβάλῃ. Μένει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν ἐπὶ ποῖον τι ἐστὶ. Ὁ νοῦς, εἴτε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τρεῖς δυνάμεις: τὴν μνήμην, τὸ λογικόν, καὶ τὴν φαντασίαν. Ὡς εἰς τὴν ἀγωγήν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτυλιχθῇ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἐκάστη τούτων τῶν τριῶν δυνάμεων, τὸ δυνατόν, ἀνὰ μέρος διὰ τῶν μαθημάτων βέβαια τῶν ἀνηκόντων εἰς ἐκάστην τούτων τῶν δυνάμεων. Εἰς τὴν μνήμην λοιπὸν προσιδιάζουσιν αἱ διάλεκτοι, ἡ Ἱστορία, ἡ Μυθολογία τῶν θεῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν, ἡ Γεωγραφία: τούτεσι νὰ περιγραφῇ τῶν ἀλύσων τῶν ὄρων, τῶν ποταμῶν, τῶν θαλασσῶν, τῶν κατοίκων καὶ προϊόντων τῆς γῆς ἐπιφανείας· ἐστὶ δὲ καὶ ἡ φυσικὴ Ἱστορία, εἴτε ἡ ἐξιζόρησις τῶν ὀρυκτῶν, φυτῶν, καὶ ζώων. Εἰς δὲ τὸ λογικὸν ἐν πρώτοις μὲν ἀνήκει ἡ ἰδεαλογία, ἣτις ἔχει δι' ὑποκείμενον πᾶς ἐκ τῶν αἰσθημάτων πηγάζουσιν αἱ ἰδέαι, καὶ πᾶς ἐκ τούτων αἱ ἀποφάσεις καὶ οἱ συλλογισμοί: ἢ ἂν

θέλης είναι ἡ ἀνάλυσις τοῦ νοός, εἴτε ἡ ἔρευνα καὶ θεωρία τῶν ιδιοτήτων τῆς ψυχῆς, ἐξ οὗ προκύπτει ἡ γενικὴ Γραμματικὴ καὶ ἡ Λογικὴ. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνος ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ πάμπολλα ἄλλα ὄντα, τούτου ἕνεκεν δεύτερον ὑποκείμενον τοῦ λογικοῦ εἶναι ἡ γυνῶσις τῶν ιδιοτήτων τῶν σωμάτων, ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος περικυκλοῦται: γενικῶν λέγω καὶ μερικῶν ιδιοτήτων. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐν σημεῖον τοῦ σύμπαντος, ὅθεν διὰ τὰ γένη καὶ αὐτὸς σύμπαν, εἴτε νοητὸς κόσμος, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντα ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἢ διὰ τοῦ νοός, εἴτε τῆς φιλοσοφίας. Ἐν πρώτοις λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾷ τὴν ποσότητα: τουτέστι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν, καὶ ὁ μὲν ἀριθμὸς εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς Ἀριθμητικῆς, ἡ δὲ ἔκτασις, τῆς Γεωμετρίας, ἣτις καὶ ὑποδιαιρεῖται εἰς διαφόρους κλάδους: Γεωμετρίαν ἰδίως λέγω, Ἄλγεβραν, Τριγωνομετρίαν, κοινικὰς τομὰς, κτξ. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ τὰ σώματα εἶναι ὄχι μόνον ἑκτατὰ, ἀλλὰ καὶ κινητὰ, ἡ ἐπισήμη ἣτις ἔχει δι' ὑποκείμενον τὴν κίνησιν τῶν σωμάτων, ὀνομάζεται Μηχανικὴ. Ἄν ὅμως καὶ ἡ Μηχανικὴ αὐτὴ νὰ ἐξετάζη τὴν κίνησιν τῶν ἐπὶ γῆς σωμάτων, μεταβῇ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν οὐρανίων σωμάτων, τότε ἀλλάσει ὄνομα, καὶ ὀνομάζεται Ἀστρονομία. Εἰ δὲ καὶ ἐξετάζει τις ἐκείνας τῶν γενικῶν ιδιοτήτων τῶν σωμάτων, αἵτινες δὲν ὑποπίπτουσιν ἀκριβῶς εἰς λογαριασμὸν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν πείραν, οἷαι εἶναι ἡ πορότης, ἡ ἐλασικότης, ἡ μαλακότης, ἡ σκληρότης, ἡ βευστότης, καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο ὀνομάζεται γενικὴ Φυσικὴ. Καὶ μερικὴ ὅταν ἐξετάζη τὰς μερικὰς, ὡς εἶναι ἡ Ὀπτικὴ, ἡ Ἡλεκτρικὴ, ὁ μαγνητισμὸς, ὁ γαλουανισμὸς, κτξ. Καὶ Χημικὴ ὀνομάζεται ἡ ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις τῶν σωμάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄχι μόνον θεωρία, ἀλλὰ καὶ πράξις: ὁ ἐς μεθερμηνευόμενον, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὄχι μόνον σώματα, καὶ ζῶα ἄλογα, ἀλλὰ καὶ λογικὰ, εἴτε ἄνθρωποι, μεθ' ὧν ἕκαστος ἡμῶν μάλιστα ἔχει ἀναφορὰν καὶ κοινωνίαν, καὶ ἐξ οὗ κρέμαται ἡ εὐδαιμονία καὶ δυστυχία ἡμῶν, ἡ ἐπισήμη ἡ διδάσκουσα τῷ ἀνθρώπῳ τὸν δρόμον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὀνομάζεται Ἠθικὴ. Τέλος εἰς τὴν φαντασίαν ἀνέκουσιν ὅσαι τῶν τεχνῶν ἔχουσι δι' ὑποκείμενον τὸ ὥραϊον, ἢ τὴν μίμησιν τῆς φύσεως. Καὶ τοιαῦται εἶναι ἡ Ἰκνογραφία, ἡ Ζω-

γραφικῇ, ἡ Μουσικῇ, ἡ Ποιητικῇ, ἡ μελωδίᾳ, ὁ ρυθμὸς, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μάθῃτι ἄνευ σημείων τῶν ἰδεῶν, εἴτε διαλέκτου, ἑκάστος ὑμῶν ἱρᾷ ὅτι τὸ πρῶτον μάθημα τοῦ παιδὸς εἶναι ἡ διάλεκτος, καὶ πρῶτος διδάσκαλος αὐτοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει οὔτε τὴν μνήμην ἄπειρον, καὶ εἶναι βεβιασμένος νὰ κοινῇ τὰς ἑαυτοῦ ἰδέας καὶ εἰς τοὺς μὴ παρόντας, τούτου ἕνεκεν εἶναι πᾶσα ἀνάγκη εἰς αὐτὸν νὰ μάθῃ καὶ τὰ σημεῖα τῶν λέξεων: τοῦτέστι τὰ γράμματα, εἴτε νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ, καὶ πῶς νὰ ὀρθογράφῃ. Καὶ ἑκάστος μὲν πρέπει νὰ μανθάνῃ κάλλιστα τὴν πατρίαν αὐτοῦ διάλεκτον, εἴτα ἐκείνην, ἣτις συντρέχει ἢ πρὸς σολισμὸν, ἢ πρὸς κυδέρησιν αὐτοῦ. Εἶναι ἔμως, νομίζω, ἐκτὸς πάσης ἀντιλογίας, ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος ἀνωτέρα ἀπασῶν τῶν διαλέκτων καὶ κατὰ τὴν ἐξεργασίαν ἀπάντων τῶν πεπαιδευμένων τῶν διαφορῶν ἔθνων. Καίτοι αὕτη ἔχει πολλὰ προτερήματα, τὰ ὅποια αἰλοῖται ὑπὲρ ἑνῶν. Καὶ α. προτέρημα ταύτης τῆς πνευματώδους διαλέκτου εἶναι ὅτι ἀναφύονται ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης αἱ ἑκφράσεις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἐξ οὗ γίνεται ἐμφανὲς ἡ ἀρχὴ αὐτῶν παρισώσα οἰκογενεῖάν τινα, ἐξ οὗ ἡ ἑλληνικὴ διάλεκτος διανέμει φρυσικῶς τὰς ἰδέας εἰς τὴν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ ἑλλείπει ἐκ τῶν λοιπῶν διαλέκτων, καὶ διὰ νὰ φθάσῃ τις εἰς τοῦτο ἐκεῖ, εἶναι χρεῖα πολλῆς σκέψεως, καὶ ἴσως οὐδέποτε ἀκριβῶς. β. Προτέρημα ταύτης τῆς διαλέκτου εἶναι ὅτι ἐξηγεῖ τὰς ἰδέας διὰ τῆς συνθέσεως καὶ ἀναλύσεως τῶν λέξεων, καὶ ἐπομένως ἡ γνώσις αὐτῆς εἶναι τρέπον τινα συνδεδεμένη μὲ τὴν γνώσιν τῶν ἐπιστημῶν. γ. Προτέρημα ταύτης τῆς διαλέκτου εἶναι ὅτι ὑπῆρξε διδάσκαλος πολλῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ὥν περ τὰς λέξεις παραλαβεῖσαι αἱ ξέναι διάλεκτοι οἰκειοποιήθησαν αὐτάς. Καὶ εἰς πελυμαβέστατος ξένων διαλέκτων θέλει τὰς διαλέκτους ἐπὶ τῆς Γῆς ἁλυσέν τινα, ἔνθα ἡ μὲν Ἑλληνικὴ κατέχει τὸν πρῶτον κρίκον, ἡ δὲ τῶν Κινέζων τὸν ἑσχατον. Καὶ ἂν μὲν ἦναι χρήσιμος εἰς τοὺς ἑτεροὺς ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος, εἰς ἡμᾶς ἔμως τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἀναγκαιοτάτη.

Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι καταχρῶνται παντός, καὶ ὡς φαίνεται ἡ κατάχρησις καὶ δεισιδαιμονία εἶναι ἔμφυτα εἰς τὸν ἄν-

θρωσκν, καὶ δὲν δίδεται καλὸν ἐπὶ τῆς Γῆς, χωρὶς νὰ μετα-
 μωρρωθῇ εἰς κακὸν, καὶ χωρὶς ἡ ποιότης αὐτοῦ νὰ τραπῇ εἰς
 φαρμακεραν. "Οθεν ἡμεῖς βλέπομεν τὸ ἡμέτερον γένος νὰ δα-
 πανᾷ ολοκληρον τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἄλλο, ἢ εἰς μίαν
 διάλεκτον: τούτέστιν εἰς σημεῖα τῶν ἡμετέρων ιδεῶν, καὶ ἅ-
 πασα ἡ ἀγωγή αὐτοῦ καὶ παιδεία νὰ ἐπικεντρῶται εἰς μόνην
 τὴν γραμματικὴν. "Ω ἀβλιότης! "ΑΛΛ' ὁ ἄνθρωπος, ὁ εὐγε-
 νέσεται ἄρχοντες, ὡς φθάσαντες εἶπομεν, καὶ ὡς ἕκαστος ὑ-
 μῶν σύνοιδεν ἐν ἑαυτῷ, εἶναι ὅχι μόνον ζῶον μνημονικόν,
 εἰς ὅπερ ἀνήκει μία διάλεκτος, ἀλλὰ καὶ λογικόν, καὶ φαν-
 ταστικόν, καὶ κυρίως εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ λογικόν. „Ἀνθρω-
 „πος“, λέγουσι καὶ οἱ λογικευόμενοι, „εἶναι ζῶον логи-
 „κὸν νῦν καὶ ἐπισήμης δεκτικόν“. Καὶ ἔτι χεῖρον, ἡ μνήμη
 δὲν ἔχει ὑποκείμενον μόνην τὴν διάλεκτον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα,
 καὶ ὅχι ὀλίγα: τούτεστιν: τὴν Ἱστορίαν, ἧς ἄνευ, ὁ ἄνθρωπος
 μένει ὡς ἐν σημεῖον ἀσύνδετον, χωρὶς νὰ ἔχη ἀναφοράν τινα
 μὲ τὸ παρελθόν· τὴν Γεωγραφίαν, ἧς ἀπούσης, ὁ ἄνθρωπος
 ἤθελεν ἔχει οὐδένα σύνδεσμον μὲ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κό-
 σμου, καὶ ἤθελε νομίζειν ὅτι ἐκτὸς τῆς πατρίδος του ἄλλοι
 ἄνθρωποι δὲν εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς Γῆς· τὴν φυσικὴν Ἱστορίαν,
 ἀλλέως ἔπρεπε νὰ ἀγνοῇ καὶ τί ἐστὶ μέταλλον, καὶ τί φυτὸν,
 καὶ τί ὀργανικὸν σῶμα, καὶ τί μὴ ὀργανικόν, καὶ τὰ ἐξ ἧς.
 Προσθεθείσθω δ' ὅτι διὰ νὰ μάθῃ τις ἄριστα τὴν ἑαυτοῦ διάλεκ-
 τον, εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθῃ καὶ μίαν ἄλλην ξένην, ὥστε διὰ
 τῆς συγκρίσεως αὐτῶν νὰ γνωρίσῃ τὴν ὡραιότητα τῆς ἰδίας
 διαλέκτου. Καθότι καθὼς διὰ νὰ γνωρίσῃ τις τὴν ὡραιότητα
 καὶ τὰ προτερήματα τῆς ἰδίας πατρίδος, εἶναι ἀνάγκη εἰς αὐ-
 τὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς, καὶ νὰ διέλθῃ ἄλλας γαίας καὶ πό-
 λεις, οὕτω καὶ διὰ νὰ καταλάβῃ τις τὴν ὑπεροχὴν ἢ ἑλλειψιν
 τῆς ἰδίας διαλέκτου, πρέπει νὰ μάθῃ μίαν ἄλλην, ἐνθα συν-
 εγραφαν ἄνδρες σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι, ἀλλέως νομίζων
 ὅτι τὴν ἠξεύρει, τὴν ἀγνοεῖ.

Πλὴν ἔγω ὅτι ἔμαθετις, ἢ ὅτι νομίζειν ὅτι ἔμαθεν τὴν
 ἑαυτοῦ διάλεκτον. "ΑΛΛ' αὐτὸς τί ἄλλο ἔμαθεν, ἢ σημεῖα
 τῶν ιδεῶν; Διατί, δέομαι, ὑπάγει τις εἰς τὸ σχολεῖον; Διὰ
 νὰ μάθῃ. Τί; ὅτι τὰ γράμματα τῶν Ἑλλήνων 24, καὶ ὅτι
 οὕτω συλλαβίζονται; "Οχι βέβαια. Τί δαί; διὰ νὰ μάθῃ λέ-
 ξεις, εἴτε σημεῖα τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἡμῶν ιδεῶν; "Οχι

ἐναντιφρόντως. Ἀλλά τί; Νὰ μάθῃ πράγματα, μὲ τὰ ὅποια αὐτὸς ἔχει ἀναφορὰν· ὑπάγει νὰ γυμνάσῃ τὸ λογικόν του διὰ νὰ συλλογίζεται ὀρθῶς· ὑπάγει νὰ μάθῃ ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀλλ' ἄπειρα ὄντα διαφόρου φύσεως καὶ ιδιοτήτων, μὲ τὰ ὅποια αὐτὸς ἔχει ἀναφορὰν· ὑπάγει νὰ μάθῃ ὅτι ὢν ἐν μέρος τοῦ σύμπαντος, ἔχει ἀναφορὰν καὶ ὡς πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ, καὶ ὡς πρὸς τὴν φύσιν, καὶ ὡς πρὸς τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ Θεόν· τέλος πάντων ὑπάγει νὰ ἀποκαταστήσῃ ἑαυτὸν ἄνθρωπον λογικὸν καὶ ἐνάρετον, εἴτε εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν. „Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν“. Ἐκεῖνος μόνος εἶναι τῷ ὄντι μαθητὴς, ὅστις ἤθελεν ἀποκτήσῃ φρόνησιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, ἀγαθότητα καὶ δικαιοσύνην εἰς τὰς ἀναφοράς του, σωφροσύνην εἰς τὰς ἡδονάς του, οικονομίαν εἰς τὰ τῆς οἰκίας, τάξιν εἰς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἰσχὺν καὶ ὑπομονὴν εἰς τὰς ἀσθενείας του, ὑπόληψιν πατριῶτου, καὶ ἐν γένει ἐκεῖνος, οὗτινος ἡ ζωὴ εἶναι εἰκὼν τῆς νοερᾶς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐκπληξιν βέβαια προξενεῖ πῶς μία Δακία νὰ περιορίζῃ ἅπασαν τὴν ἀγωγὴν τῆς νεολαίας αὐτῆς εἰς τὴν πεντάπτωτον κατάραν, ἐν ᾗ εἶναι πλέον, ἢ ἱκανὴ νὰ συστήσῃ ἀκαδημίαν ἀντιπατατιστομένην μὲ πᾶσαν ἀκαδημίαν τῶν Εὐρωπαϊῶν! Ἄξιον ἀπορίας βέβαια τὸ νὰ βλέπῃ τις τοὺς ἐνταῦθα ἄρχοντας νὰ πέμπωσι τὰ τέκνα αὐτῶν παιδείας ἔνεκα, εἰς ξένας γαίاس μὲ δαπάνας ἀδράς, ὥστε οἱ μὲν γεννιότεροι αὐτῶν νὰ σεραῶνται τῶν τέκνων, τὰ δὲ τέκνα τῶν γεννητόρων, (καὶ κύριος οἶδε τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν), χωρὶς νὰ φροντίσωσι νὰ φέρωσιν ἐκεῖθεν διδασκάλους, ἵνα ὠφεληθῇ καὶ ἡ πατρίς αὐτῶν! Μία μικρὰ νῆσος: ἡ Χίος, ἔχει τοσοῦτους ἀρίστους ἐπισημονικούς διδασκάλους, ἔχει τοσαῦτα βιβλία ἐπισημονικά, ἔχει τοσαῦτα πειραματικὰ ὄργανα, καὶ μία Δακία ἔχει οὐδὲν τῶν τοιούτων! Διὰ νὰ γένωσιν οἱ παῖδες ἐνάρετοι, δὲν εἶναι ἄλλο μέσον, εἰμὴ τὰ καλὰ παραδείγματα, καὶ μάλιστα τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρὸς. Ἄν οὗτοι ἐνεργῶσιν εἰς αὐτοὺς αἰσθήματα καλὰ, ἀγαθότητα ψυχῆς, εὐεργεσίας εἰς τοὺς ἐνδεεῖς, σέβας πρὸς τὴν ἀλήθειαν, δικαιοσύνην εἰς τὰς κρίσεις, τότε οἱ νέοι ἀνεπαισθήτως ἀπ' ὀλίγου ὀλίγου ἀποκαθίστανται τοῖς τοῖς, καὶ οὕτως ἐκτελοῦνται ἄνθρωποι. Εἰ δὲ καὶ ἐξ ἐναντίας οἱ παῖδες δὲν βλέπουσιν ἄλλο, εἰμὴ κακὰ παραδείγματα,

εἰμὴ παρανομίας, εἰμὴ ἀσεβείας, τότε καὶ αὐτοὶ θέλουσι γένει ἔτι παρανομώτεροι καὶ ἀσεβέστεροι. Ἀλλ' ὦ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, διὰ τὰ ἡναιτις εὐδαίμων ἐπὶ τῆς Γῆς, πρέπει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ εὐδαίμονα. Ἡ κακοδαιμονία τῶν τέκνων εἶναι κακοδαιμονία τῶν γεννητόρων. Ἀλλ' ὅταν οἱ νέοι μαθάνωσιν ὁλοτελῶς οὔτε εἰς τὴν οἰκίαν τὸ τί ἐστὶν ἀρετὴ, οὔτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οὔτε εἰς τὸ σχολεῖον: τοῦτέστιν ὅταν δι' ὅλου λείπῃ ἡ ἀγωγή, τί ἄλλο θέλει γένει ἡ νεολαία, εἰμὴ ἀθλία; Οὕσης λοιπὸν τοιαύτης τῆς νεολαίας, πῶς εἶναι τρόπος εἰς αὐτὴν νὰ γινώσκῃ τὸ τί σημαίνει γάμος, τὸ τί σημαίνει πατρὶς, τὸ τί σημαίνει οἰκονομία; Ἡ γραμματικὴ οὔτε ἐξήγησε ταύτας τὰς λέξεις, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ τὰς ἐξηγήσῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Πόσας ὅμως χιλιάδας πογγεῖα ἦν συμφερώτερον εἰς τὴν πατρίδα σας νὰ δαπανήσῃ διὰ νὰ μάθῃτε τὴν σημασίαν τούτων τῶν λέξεων.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει ἐνεργητικὸς καὶ καθὼ αἰσθητικὸς, καὶ καθὼ λογικὸς: ζητεῖ ὅμως πάντοτε τὰς ἡδονικὰς ἐνεργείας, καὶ ἀποφεύγει τὰς ἀλγεινὰς. Ἄν λοιπὸν καὶ εἰς δὲν ἀποκαταστήσῃ ἑαυτὸν ἐνεργεῖα λογικὴν, δῆλον ὅτι αὐτὸς θέλει ζητεῖ μόνον καὶ μόνον τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων, καὶ ὁλοτελῶς τὰς διανοητικὰς. Ἀπασα ἡ εὐδαιμονία αὐτοῦ εἰς ἄλλο δὲν θέλει ὑφίσταται, εἰμὴ εἰς τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων. Θέλει δυσιάζει εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ ἐκνευρωμένου σώματος, τὰς δυνάμεις τοῦ θηριωθέντος πνεύματος. Αὐτὸς βιβλίον δὲν θέλει πιάσῃ ποτὲ εἰς τὰς χεῖράς του, διότι τοῦτο εἶναι τῶν ἐνεργεία λογικῶν· αὐτὸς τελείως δὲν θέλει φροντίσει περὶ τῶν ὑποστατικῶν του, διότι τοῦτο εἶναι τῶν ἐνεργεία λογικῶν· αὐτὸς δὲν θέλει φροντίσει τελείως περὶ γεωργικῆς, διότι τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν μὴ ἀρχόντων· αὐτὸς δὲν θέλει φροντίσει ὁλοτελῶς περὶ τῆς πατρίδος, διότι αὐτὸς εἶναι ὅχι ἐπίγειος· αὐτὸς ἄλλα θέλει λέγει, καὶ ἄλλα νὰ ἐννοῇ, διὰ νὰ φαίνηται ὅτι εἶναι διπλωματικὸς. Καὶ δικαίως, διότι τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀγωγή αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὦ ἄνθρωπε, τοῦτο τὸ μαλακὸν πλάσμα, ὅπερ ἐν-επιστεύθῃ εἰς τὰς χεῖρας σου ὁ Θεὸς, δὲν θέλει τὸ ἀρήσει ἀνεξέταστον καθὼ δημιουργὸς αὐτοῦ! Ἐχεις νὰ δώσης λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ καλῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ. Πλὴν ἔχεις ὅχι ὀλιγώτερον νὰ δώσης δίκην καὶ εἰς αὐ-

τὴν τὴν ζωὴν· διότι ἂν ἡ ἀγωγὴ τῶν ἐκγόνων σου ἦναι κακὴ, ὁ πλοῦτος σου θέλει δοῦν εἰς τὰς πόρναις, τὰ μούλκιά σου θέλουσιν ἀπεμπωλῆναι, καὶ ἡ γενεά σου θέλει ἐνταφιασθῆναι σὺν σοί. Τὸ πλέον ἡμερον ζῶν ἂν μὲν ἀφεθῇ εἰς τὰ δάσκη ἀποκαθίσταται ἄγριον, ἂν δὲ εἰς τὰς ἀγοράς, ἀχρεῖον. Ὡστε εἶναι ἀνάγκη ἀγωγῆς καλῆς εἰς τὴν νεολαίαν, ἥς ἀποῦσης, οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν εἶναι φαῦλοι, καὶ θέλει λείπει ἐκ τοῦ προσώπου τῆς Γῆς καὶ ἡ ἀρετὴ. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος τότε μόνον εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμοίωμα, ὅταν ἀποκαταστήσῃ ἑαυτὸν ἐνεργείᾳ λογικῶν καὶ ἐνάρετον. „Ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, λέγει καὶ Ἰερακλῆς, εἰκὼν Θεοῦ ἐν ψυχῇ λογικῇ“· καὶ ἐπεὶ δὲ διὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ τις ἑαυτὸν ἐνεργείᾳ λογικῶν καὶ ἐνάρετον, εἶναι ἀνάγκη ἀγωγῆς καὶ παιδείας, ἐπόμενον εἶναι, ὅσοι τῶν ἡγεμόνων φροντίζουσι περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας τῶν ὑπηκόων, ἐκεῖνοι μόνον νὰ ἦναι τῷ ὄντι ἐπίτροποι τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἀλλ' ὡς φαίνεται, ἡ ἐκτέλεσις τῶν καλῶν εἶναι τὸ πλέον ἐργῶδες ἐπὶ τῆς Γῆς, καὶ τούτου ἕνεκεν καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι τοσοῦτον σπάνιον. Ὡς ἐπέπρωτο, ὡς φαίνεται, ἐπέπρωτο εἰς τὸν νῦν ἡγεμονεύοντα νὰ συλλάβῃ ταύτην τὴν ὑψηλὴν ἰδέαν: νὰ φροντίσῃ περὶ ἀρίστης ἀγωγῆς τῶν τέκνων σας, ἐκκαλῶν πανταχόθεν τοὺς ἀρίστους διδασκάλους τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἄν εἰς τοῦτο συντρέξῃ καὶ ἡ θέλησις τῆς ἡμετέρας εὐγενείας, ἀμφιβάλλω οὐδόλως ὅτι εἰς τὸ Βουκουρέσιον θέλει συζηθῇ μία ἀκαδημία ἀντιπαράταττομένη μὲ τὰς ἀκαδημίας τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν, ὥς νὰ προσέχῃ μαθηταὶ ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῶν πλησιοχώρων. Ὑμῖν ἀνέκει, ὧς εὐγενέστατοι ἄρχοντες, τὸ νὰ ἄριτε ἐκ τοῦ γένους σας τὸ ὄνειδος τῆς ἀμαθείας! Ὑμῖν ἀνέκει τὸ νὰ κάμῃτε τὸ γένος τῶν Δακῶν νὰ σᾶς ἀναγνωρίσῃ εὐεργέτας τῆς ἰδίας πατρίδος! Ὑμῖν ἀνέκει τὸ νὰ ἀπαλλάξῃτε τὴν πατρίδα σας ἐκ τοῦ ζοφεροῦ σκοτοῦς τῆς ἀμαθείας! Οὐδεὶς τιμᾶται ὁ μὴδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ προσφέρων. Εἰμὶ δὲ πλέον παρὰ βέβαιος, ὅτι τῆς παιδείας προχωρούσης, καὶ ἡ Γεωργικὴ θέλει καλλιεργηθῇ, ὥς νὰ ἔχῃτε διπλασίους καὶ τριπλασίους τὰς προσόδους. Καὶ ποῖος ἐξ ὑμῶν δὲν θέλει τὸ νομίσῃ δόξαν, τὸ νὰ ἦναι μέλος μιᾶς διοικήσεως ἐχούσης δι' ἀρχηγὸν πλήρη ἀρετῶν καὶ πατριωτισμοῦ, ὥς ἐμορώνως νὰ προφητεύσῃτε ὅτι ἦλθεν καιρὸς τοῦ νὰ λάβῃ τὰ

ξιν τινα μεταξύ τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν ἡ πατρίς σας, ἂν ὅμως καὶ ὑμεῖς θελήσιτε νὰ δώσιτε χεῖρα βοηθείας εἰς ταύτην τὴν εὐγενῆ ἰδέαν τῆς ἀγωγῆς τῆς νεολαίας τῆς Δακίας. Ἄν ὅμως καὶ ἐγὼ ἤθελον συνεισφέρει ὅπως οὖν εἰς τὴν ὑμετέραν εὐδαιμονίαν, ἤθελον νομίζῃ ἐμαυτὸν εὐδαίμονα. Καθ' ὅτι δὲν δίδεται ἡδονὴ μεγαλιτέρα ἐπὶ τῆς Γῆς, ὅσον τὸ νὰ βλέπῃ τις ἑαυτὸν δημιουργὸν τῆς λογικότητος καὶ σπορέα τῶν φώτων, οὗτος φωτὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. „Ἐγὼ εἰμὶ τὸ „φῶς“, φωνάζει ὁ ὕψος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πᾶν ὄν ῥημα τέλειον ἀνωθεν ἐς καταβαῖνον, εἴθε ὁ χορηγὸς τῶν φώτων καὶ πλάσης ἡμῶν Θεὸς νὰ μεταμορφώσῃ ἡμᾶς τῷ ὄντι εἰς εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς ἐνεργεῖα λογικοῦς καὶ ἐργάτας τῆς ἀρετῆς. „Οὐδεμία“, λέγει καὶ Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, „δικαιότερα εὐσέβεια, ἢ τὸ „νοῆσαι τὰ ὄντα, καὶ χάριν τῷ ποιήσαντι ὑπὲρ τούτων ὁμολογῆσαι, ὅπερ διατελεῖν οὐ παύσομαι“.

.Βενιαμὴν Λέσβιος.

Ἀφ' οὗ ἡνοίχθη τὸ Λύκειον καὶ ἤρξαντο τὰ μαθήματα, ἔφθασε καὶ ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προσκληθεὶς εἰς παράδοσιν τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης διδάσκαλος Κύριος Κωνσταντῖνος Ψωμάκης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τῆς εἰς τὴν διδασκαλικὴν καθέδραν καταστάσεως ἐξεφώνησε πάλιν ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς Ἀρχων Ποσέλυκος τὸ ἐξῆς λογίδριον:

Πρὸ ἡμερῶν τινῶν πρὸς τοῦτον τὸν εὐγενῆ καὶ φιλόμουσον ἀποτεινόμενος σύλλογον ἀνήγγειλα ὅτι ἡ ἐναρξὶς τῆς παραδόσεως τοῦ σοφολογιωτάτου Κυρίου Βενιαμὴν δύναται δικαίως νὰ λογισθῇ μνηυτὴς αἵσιος τῆς ὅσον οὕτω τελείας συστάσεως τῆς Ἀκαδημίας· χαίρω (καὶ παρατηρῶ ζοεῶς ἐξαγγραφισμένην εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα τὴν αὐτὴν χαρὰν, ἣτις περιχέεται εἰς τὴν καρδίαν μου) ὅτι τὰ πράγματα σύμφωνα ἔχοντα τοῖς λόγοις τὴν ἑκδασιν ἀσφαλεσέως καὶ μετὰ πλείονος τῆς πιθανότητος μᾶς ὑπόσχονται τὴν τελείαν τοῦ ποθουμένου ἐκπλήρωσιν.

Ὁ σοφολογιώτατος Κύριος Κωνσταντῖνος Ψωμάκης, τὸν ὁποῖον κοινῇ τῇ ψήφῳ ἐπροσκαλέσαμεν, ἔφθασε τέλος καὶ ἐπισημοτέρας ἐγκαθιδρύεται σήμερον εἰς τὴν καθέδραν τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰς ἣν προσεκλήθη. ἡ φήμη τῶν προτερι-

μάτων, καὶ τῆς φιλογενείας τούτου τοῦ πεπαιδευμένου ἀνδρός· οἱ ἐκ πολλῶν καὶ προσφάτων παραδειγμάτων ἀποδείγμενοι καρποὶ τῆς ἀόκνου ἐργασίας, καὶ κοινωφελοῦς ἐπιμελείας, μᾶς ὑπόσχονται καὶ τοῦ λοιποῦ καρποῦ ἀναλόγους ταῖς ἐλπίσιν ἡμῶν, καὶ δὲν μένει ἄλλο ζητᾶσθαι εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦσι νὰ γίνωσιν ἐγκρατεῖς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, εἰ μὴ τὸ νὰ θελήσωσιν· ἀλλ' εἰς τοῦτο πρέπει τάχα νὰ ἀμφιβάλλωμεν; ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν δύναμαι νὰ ἀμφιβάλλω, διότι, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπον, μὲ χαρὰν μεγάλην παρετήρησα, ὅτι ἂν ἐκ διαφορῶν περιστάσεων δὲν ἠδυνήθημεν μέχρι τοῦδε νὰ ἐκπαιδευθῶμεν εἰς ἐκείνον τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἔφθασαν τὰ πεφωτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης, ὑπερεκπερισσοῦ πλουτοῦντα τῶν ὧν ἡμεῖς ὑστερούμεθα μέσων, ἐφθάσαμεν ὁμῶς νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀνάγκην, καὶ τὴν μεγίστην ὠφελίαν τοῦ πράγματος, καὶ ἡ γνῶσις ταύτης τῆς ἀληθείας εἶναι ἱκανωτάτη νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὰ χρεῖα μας, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὅπερ ἐγνωρίσαμεν καὶ ἐπωφελές, καὶ ἀναγκασιότατον. Πρώτιστον δὲ τούτων τῶν χρεῶν εἶναι ἡ ἐπιμέλεια, δι' ἧς τὰ πάντα κατορθωτὰ; δι' ἧς τὰ πάντα γίνονται.

Χρέος τῶν φροντιστῶν, καὶ ἐφόρων τῆς Ἀκαδημίας εἶναι τὸ νὰ προμηθεύσωσι τὴν ἀναγκαίαν ὕλην, καὶ τὰ προσφορώτερα μέσα διὰ τὴν ταχύτεραν ἐπίδοσιν τῶν μαθητιόντων· ἡ σύστασις τῶν σοφολογιωτάτων Κυρίου Βενιαμίν, καὶ Κυρίου Κωνσταντίνου, ἡ ἐκλογή τῶν λοιπῶν διδασκάλων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἱκανωτάτων εἰς τὸ νὰ τελειοποιήσωσι τὴν ἥν ἕκαστος παραλαμβάνει τάξιν τῶν μαθητῶν, ἡ πρόσκλησις καὶ ἄλλων σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν (ὧν εἷς καὶ ὁ σοφολογιωτάτος Κύριος Κωνσταντῖνος Ἰατρόπουλος, τοῦ ὁποίου τὴν συγκατάθεσιν εἰς τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν πρόσκλησιν εὐλόγως ἐλπίζομεν), ἡ φροντίς τῆς προσκλήσεως βιβλιοθήκης, τοῦ ἀναγκασιότατου πράγματος καὶ διὰ τοὺς διδασκάλους, καὶ διὰ τοὺς μαθητάς, αἱ περὶ ἐσωτερικῆς εὐταξίας καὶ εὐρυθμίας τοῦ σχολείου διαταγαί, ὅλα αὐτὰ ἀφορῶσιν εἰς τὸ νὰ εὐκολύνωσι τὴν πρόσδόν σας, νέοι φιλόμουσοι· ὅλα μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ ἔφοροι ἐκπληροῦντες τὰ χρεῖα τῶν φροντίζουσιν τὴν ὅσον ἔνεστιν ἐντελῇ προμήθειαν τῶν μέσων, δι' ἧν δύνασθε νὰ τελειοποιήτε εἰς τὰ μαθήματά σας, καὶ ἀκωλύτως νὰ διατρέ-

ζητε τὸ προκείμενον σάδιον· φροντίσατε λοιπὸν νὰ φανῇτε γενναῖοι ἀβλήται εἰς τοὺς ἐσομένους ἀγῶνας τῶν γυμνασίων, διὰ νὰ σεφανωθῇτε μὲ εὐφημίας, καὶ νὰ προσαπολαύσητε τῶν ὑποσχεθέντων ὑμῖν βραβείων. Ὁ ἀγὼν τῶν γυμνασίων θέλει εἶναι δεινότερος παρὰ ἄλλοτε, τὸ ὁμολογῶ, διότι θέλει γίνεσθαι ἀπὸ ἐξεταζῶν ἐπὶ τούτῳ προσκεκλημένων· ἀλλ' ὅσον ὁ ἀγὼν εἶναι δεινότερος, τοσοῦτον αἱ εὐφημίαι καὶ τιμαὶ θέλουσιν εἶναι λαμπρότεραι, καὶ ἡ ἰδία εὐχαρίστησις τῶν εὐφημουμένων μεγαλιτέρα.

Ἐγὼ εὐχομαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τοῦ γυμνασίου νὰ σᾶς ἰδῶ φαιδρούς, καὶ παρὰ πάντων εὐφημουμένους· τοῦτο βεβαίως εὐχεσθε καὶ ὑμεῖς, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες.

Κατὰ τὴν περίσασιν ταύτην ἐξεφωνήθη καὶ ὁ ἀκόλουθος λόγος παρὰ τοῦ Κυρίου Κ. Ψωμάκη:

Καθὼς ὁ χρυσὸς ἄλλοτε ἄλλως βασανιζόμενος ὑπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ εἰς πολλὰ εἶδη μεταποιούμενος ἐκ τῆς τέχνης, δὲν μεταβάλλει πώποτε τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, ἀλλὰ πάντοτε διαμένει χρυσός· οὕτω καὶ ὁ φιλόμουσος χαρακτὴρ τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους κατ' ὅλας τὰς ἐμπεσούσας περιβάσεις διέμεινε μόνιμος καὶ ἀνεξάλειπτος. Ἡ Ἑλλάς τοίνυν ἡ πάλαι ποτὲ διδάσκαλος ὑπάρξασα τῶν ἐθνῶν, ἡ περίβλεπτος ἐκείνη τῶν ἐπισιμῶν μήτηρ, καὶ τῶν ᾠραιοτάτων τεχνῶν γεννήτρια, καίτοι πρὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων πολλὰς παθοῦσα μεταβολάς, καὶ πολλάκις κινδυνεύσασα νὰ ἐκθαρβαρωθῇ τέλεον, δὲν ἐφάνη ὅμως πώποτε γῇ ἔρημος καὶ ἐπιλεησιμένη, οὔτε ἀπαίλεσε τὴν ἔμφυτον αὐτῆς εἰς τὰ καλὰ κλίσιν, καὶ τὸν διακαῆ περὶ τὰς Μούσας ἔρωτα, ἀλλ' αἰείποτε καὶ ἐν τοιούτοις δεινοῖς ἐφύλαξεν καὶ φυλάττει τὸν ἑνδοξὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, αἰσχισὸν πάντων δυσυχημάτων τὴν ἀπαιδευσίαν κρίνουσα. Διόπερ κατ' ἀρχάς μὲν τῶν ἐπισυμβάντων δεινῶν μηδὲν μέγα καὶ ἐπαξίον δυναμένη νὰ κατορθώσῃ, ἔσπευδε νὰ ἀναζωπυρήσῃ τοὺς ἐναπολειφθέντας σπινθῆρας τῆς προγονικῆς διαλέκτου, φιλοκαλοῦσα ὅλαις δυνάμεσι τοὺς ἐπισιμωτέρους τῶν Συγγραφέων καὶ Ποιητῶν· ἔπειτα δὲ κατ' ὀλίγον καὶ βαθμὴν εἰσῆγαγεν εἰς τὰ σχολεῖά της, οὐ μόνον τὴν τῶν Ἀρχαίων φιλοσοφίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν τῶν Νεωτέρων· καὶ ἤδη ἀντιχοῦσιν εἰς τὰ κλεινὰ αὐτῆς σπουδαζήρια ἔντε Ἰαννί-

νοις, καὶ Χίῳ, καὶ Σμύρῃ, καὶ πολλαχοῦ, οὐ μόνον Πλάτωνες, καὶ Ἀριστοτέλεις, ἀλλὰ καὶ καρτέριοι καὶ Νεύτωνες, καὶ ὁ ξύμπας τῶν πάλαι καὶ νῦν φιλοσόφων χορὸς.

Μὲ τὸν αὐτὸν τοῖνον τρόπον φιλετιμουμένη καὶ ἡ λαμπροτάτη αὐτὴ ἡγεμονικὴ πόλις, ἡ νεωτάτη τῆς Ἑλλάδος θυγάτηρ, καὶ γυνισία τῶν μητρῶων ἀγαθῶν ζηλατὴς, δὲν ἔπαυσε πώποτε σπουδῇ τῶν ἀειμνήσων αὐτῆς ἡγεμόνων προθυμουμένη νὰ καθιδρύσῃ ἐν ἑαυτῇ τὰς Μούσας, νὰ ἀναδείξῃ πάσης σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀκρόπολις, καὶ τὸ ὑσέριμα τῆς οἰκείας μητρὸς ἀξιοπρεπῶς νὰ ἐκπληρώσῃ. Θεῖα γὰρ ἀρωγὴ κρείττονος πειρωμένη τοῦ δαίμονος, καὶ κοσμουμένη αἰεὶ μὲ ἡγεμόνας εὐσεβεστάτους καὶ πανσόφους, καλλυνομένη μὲ ἰδιαιτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν, ἔχουσα αὐτόχθονας πανευγενεῖς ἄρχοντας· καὶ ἔτι ἐκαπολαύουσα χριστιανικωτάτης ἐξουσίας, εὐνομίας, καὶ ὅλων τῶν ἐνδόξων δικαιωμάτων, μὲ τὰ ὅποια καταγλαΐζεται· ἐπομένως ἀνάξιον ἑαυτῆς ἡγεῖται τὸ νὰ μὴν ἐγκολπωθῇ προθυμότερον τὰ καλὰ, καὶ νὰ μὴ περιβάλλῃ περισσότερον τὰς σεμνοπρεπεῖς Μούσας· ἐκ τῶν ὁποίων φύεται δεσέβεια, βλασάνουσι τὰ χρυσὰ ἥθη, ἀνθοῦσιν οἱ νόμοι, καὶ τελεσιουργεῖται τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας ὁ καρπός· τί γὰρ ἀγαθὸν θειότερον καὶ ἀναγκαιότερον τῆς παιδείας; οὐδὲν ἄλλο βέβαια· ὅτι δι' αὐτῆς γινώσκεται κατ' ἀνυμνεῖται ὁ τῶν ὅλων δημιουργός, δι' αὐτῆς οἱ ἱερεῖ νόμοι δεσπίζονται, δι' αὐτῆς ἡ πολιτικὴ εὐταξία κρατύνεται καὶ συντηρεῖται, δι' αὐτῆς πᾶσαι τέχναι καὶ ἐπιζημίαι ἐπὶ τὸ τελεώτερον φέρονται. Διόπερ καὶ ἡ μεγαλόπολις αὐτὴ εὐσεβοφρόνως τε καὶ μεγαλοφρόνως ἀνωθεν διοικουμένη, αἰείποτε μὲν διέσωσε τὸν πρὸς τὴν παιδείαν αὐτῆς πόθον ἀπαρμειώτον· ἥδη μὲντοι διὰ τῆς πατρικῆς κηδεμονίας τοῦ πανσεδᾶσου ἡμῶν Αὐθέντου ἐκ πολλοῦ τοῦ περιέντος ἀνεξώσατο τὸν ζῆλον, καὶ μετ' ὕψηλοῦ κηρύγματος συγκαλεῖται πανταχόθεν καθήγνιτάς· ἀναλίσκει τὸν βουρὺν πλοῦτον, ἵνα πλουτήσῃ τὸν ἄφθαρτον· δίδωσι τὰ μικρά, ἵν' ἀντιλάβῃ τὰ μείζω· καὶ μηδενὸς φειδομένη πόνου καὶ ἀγῶνος εἰς τοῦτο μόνον βλέπει, ὅπως εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἔδαφος ἀνακαλέσῃ τὰς μητρικὰς ἐκείνας Ἑλληνίδας ἀρετὰς, τὰς ἐπιζήμας λέγω, τὰς τέχνας, καὶ τὴν διάλεκτον.

Οὐχ ἦττον δὲ καλῶς ποιοῦσα, εἰσάγει μὲν ἄλλας δια-

λέκτους εἰς τὸ Λύκειον, τήν τε Λατινίδα καὶ Γαλλικὴν, θε-
λουσα πολυειδῶς νὰ φωτίσῃ τὸ ἔθνος, καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ
φιλάρετον ἅμα καὶ πολιτικόν· προτιμᾷ δὲ καὶ ἐγκολποῦται
φιλοτιμότερον τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ταύτην ὡς θυγάτηρ τῆς
Ἑλλάδος σπεύδει νὰ ἐξοικειωθῇ περισσότερον, μάλα δικαίως·
πᾶσαι γὰρ ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἐπισήμαι καὶ φιλολογικαὶ τέχναι
αὐτὴν ἐγνώρισαν μητέρα καὶ τροφόν· ὑπ' αὐτὴν ἐδοξάσθη ἡ
ποίησις, διέπρεψεν ἡ φιλοσοφία, καὶ ἡ τῶν ῥητόρων καὶ συγ-
γραφέων εὐφράδεια ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης. Ὁ-
θεν ἀπὸ τοῦ Ὀρφέως ἔξ Ὀμήρου τῶν πρώτων αὐτῆς ποιητῶν
ἕως εἰς τοὺς κατ' ἡμᾶς χρόνους, δὲν ἐξάβη ποτὲ καιρὸς, κατ'
ὃν ἡ γλῶσσα αὕτη δὲν ἐνομιζέτο ὑψηλότερα, καὶ σοφωτέρα,
καὶ ἀνθιωτέρα τῶν ἄλλων γλωσσῶν, καὶ μόνῃ ἱκανὴ νὰ ἀ-
παρτίσῃ καὶ νὰ ἐξευγενίσῃ τὰ ἔθνη τὰ εἰς ἀκμὴν χωρεῦντα
δυνάμει.

Ἐντεῦθεν οἱ Ἕλληνες, καί τοι ἐκπεσόντες πάλαι τῆς
πρώτης τῶν ἐλευθερίας, ὅμως καὶ εἰς τὴν δυσυχίαν τῶν ἐξά-
βησαν ἐπαινετοὶ καὶ ἀξιάγαστοι· διότι οὐ μόνον ὑπὸ τῇ δου-
λείᾳ δὲν συνδιέφθειραν τὰς ἐπωφελεῖς ἐπισήμας, ἀλλὰ καὶ
ἐφώτισαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνθρώπισαν τοὺς κυρίους αὐτῶν·
καὶ κυριευθέντες πρότερον μὲν ὑπὸ Μακεδόνων, ἔπειτα δὲ καὶ
ὑπὸ Ῥωμαίων, οὐ μόνον δὲν κατεφρονήθησαν παρὰ τῶν νικη-
τῶν, ἀλλὰ ἔθαυμάσθησαν διὰ τὰ ψυχικά των προτερήμα-
τα, προτιμώμενοι τῶν ἄλλων ὑποχειρίων ἐθνῶν, καὶ σεβόμε-
νοι ὡς καθιγηταὶ αὐτῶν καὶ διδάσκαλοι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
εἰς τοὺς κατ' ἡμᾶς αἰῶνας δὲν μένει πάντῃ ἀεράδεντος ἡ ἀρε-
τὴ καὶ παιδεία τοῦ Γένους, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον βραβεύεται ὑ-
πὸ τῶν Κρατούντων εὐγνωμόνας, ἀνυψουμένη εἰς ἡγεμονι-
κοὺς θρόνους, καὶ καλουμένη συνεργὸς εἰς τὰ ἀπόρρητα τῆς
βασιλείας· ἐπειδὴ καθῶς εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος διέπρε-
πον Σόλωνες, Πλάτωνα, καὶ Ἀριστοτέλεις· καὶ εἰς τὴν πα-
ρακμὴν, Πλούταρχοι, Λουκιανοὶ, Θεμιστοῖ, καὶ ἄλλοι πλεῖ-
στοι· οὕτω καὶ ἐν τῇ καταπτώσει αὐτῆς διέλαμψαν ἄνδρες σο-
φοὶ καὶ πολυμαθέστατοι, ὅτε αἰμίμητος ἐξ ἀπορρήτων Ἀλέ-
ξανδρος ὁ Μαυροκορδάτος, Θεόφιλος ὁ Κορυδαλλεὺς, ὁ Ἀθη-
νῶν Μελέτιος, οἱ ἐν Ἰωαννίνις Παλλάνοι, ὅτε αἰοίδιμος ἐκεί-
νος Εὐγένιος, καὶ Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, Νεόφυτος ὁ κλει-
νὸς, καὶ Λάμπρος ὁ Φωτιάδης, καὶ πλεῖστοι ἕτεροι καθιγηταὶ·
ὧν ἐπιλείπει με ὁ χρόνος διηγούμενον τὰ ὀνόματα· ἐκ τῶν ὁ-

ποιῶν διδασκόμενον κατὰ καιροὺς καὶ φωτιζόμενον τὸ Γένος ἀνέδειξε, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἀναδεικνύει ἡγεμόνας πανσεβάσας, Ἀρχιερεῖς πολυμαθεῖς, ἄρχοντας, ἰατροὺς, καὶ διδασκάλους παντοῖα κεκοσμημένους ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ· καὶ ἐν ἑκάσῃ τάξει καὶ ἐπαγγέλματι ἄνδρας ἀρίστους.

Τοῦτο δὴ τὸ τῆς παιδείας καλὸν φιλοτιμούμενοι νὰ ἐπανξήσωσι καὶ ἐνθάδε ὅ,τε ὑψηλότατος καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν Αὐθέντης, οὗ περ ὁδίακαὶς περὶ τὰ καλὰ ζῆλος ἐνιχεῖ πανταχοῦ διεγείρων πάντας εἰς θάμβος· καὶ ὁ πανιερώτατος καὶ Θεοπρόδελτος Μητροπολίτης· οἷτε Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, καὶ οἱ πανευγενέστατοι Ἀρχόντες· καὶ σπεύδοντες νὰ ἀναδείξωσι νέον Δύκειον τὴν ἐνθάδε σχολήν, καὶ νέας Ἀθήνας τὴν πατρίδα, μετεκαλέσαντο πανταχόθεν, οὓς ἠύδοκῃσαν σοφωτάτους καθιγητάς· μετ' ὧν καὶ τὸν ἐλάχιστον ἐμέ, εἰς τὴν τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων καθέδραν· ἐμπρόνως κρίνοντας, ὅτι πρὸ πάντων ἡ διάλεκτος πρέπει νὰ ἐκδιδάσκειται ὡς κριτὴς καὶ βάσις παντὸς ἄλλου μαθήματος· καὶ οὕτω προπαρασκευασθέντες οἱ φιλομαθεῖς ἡμῶν νέοι νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν φιλοσοφίαν, προεπιστάμενοι τὴν διάλεκτον· ἐπειδὴ οὕτω δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσιν ὠφέλιμοι καὶ εἰς ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τὴν πατρίδα, καὶ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος. Καθότι ἐξ ἐναντίας εἰς ἄνθρωπος πάντῃ ἀμύητος τῷ ὀρθῶς λέγειν καὶ γράφειν, καὶ ταυτὸν εἰπεῖν πάντῃ ἁγλωσσος, ἂν αὐτὸς τυχὸν ἤθελε γίνῃ καὶ πάντεπισημῶν, ποίαν ὠφέλειαν προξενεῖ; οὐδεμίαν βέβαια, ξερούμενος τοῦ ἀναγκαιοτάτου μέσου πρὸς τε διδασκαλίαν, καὶ συγγραφὴν, καὶ παράδοσιν· ὥστε ὁ κοινωφελὴς ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον πλουτισμένος ἀπὸ γνώσεις ἐπισημονικὰς, ἀλλ' ἐν ταυτῷ νὰ εἶναι κατ'φιλολόγος, καὶ φιλοῖσωρ, ἔμπειρος τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἑθῶν, τῶν φιλοσόφων δογμάτων, τῶν ἀξίων παροιμιῶν, τῶν κομψῶν ἀποφεγμάτων· καὶ ἔτι μᾶλλον ἔμπειρος τῆς ὑγιαίνουσας ἐκείνης ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς· καὶ πρὸ πάντων τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοσμικῆς ἰσθρίας, καὶ τῆς Θεοπνεύστου Θεολογίας· τὰ ὅποια ὁ φιλομαθὴς νέος ἅμα τῇ σπουδῇ τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης τὰ συνεχανθάνει βαθμίδόν· καὶ οὕτως ἀπαρτιζόμενος, τί μὲν ἐξ ὧν διδάσκεται μαθημάτων, τί δὲ ἐξ οἰκείας φιλοπονίας, προάγεται ἀγαθῇ τύχῃ εἰς τὸ μέγα τῆς φιλοσοφίας σάδιον, καὶ ἀνὴρ ἐν καιρῷ κοινωφελέστατος ἀναφαίνεται· ἐκ' ἧν τῶν οὕτω παιδευθέντων καὶ συγκροτηθέντων, ἡμπορεῖ βέβαια ἡ πατρίς νὰ ἐλπίζῃ τὰ

χρηστέτερα· νὰ ἀπεκδέχεται ἐκείνου τὸν πάλαι αἰῶνα τὸν χρυσοῦν, τὸν ὑμνούμενον.

Ὅθεν, ὦ φίλτατοι φοιτηταί, ὅσοι ἤδη ὑπ' ἐμοὶ καθιγητῇ καὶ διδασκάλῳ χωρεῖτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀειμνήζων ἐκείνων χρυσῶν συγγραφέων (1) καὶ ποιητῶν, πρέπει ναι, πρέπει τώρα νὰ καταβάλετε περισσοτέραν ἐπιμέλειαν καὶ σπουδὴν· νὰ ἀπομάζετε ἐντεῦθεν τὰ κάλλη τοῦ λόγου· νὰ μιμηθῇτε ὡς οἷόν τε τὸ ὕψος καὶ μέγεθος τῆς ἐκείνων ἐκφράσεως· καὶ, ὡς ἂν ἀπτεσθε τῆς γραφίδος, νὰ ἀναπολῇτε τοὺς δεσπεσίους ἐκείνους ἄνδρας, πῶς τάχα ἤθελαν ἐκφράσῃ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἔννοιαν; πῶς ἤθελαν ἐκθέσῃ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἰδέαν; Καὶ πάλιν, παυσάμενοι τοῦ γράφειν, ἐμοίως νὰ σκέπτεσθε καὶ ἑαυτοὺς, ὅποῖος ἄρα κριτὴς ἤθελε γίνῃ περὶ τὰ ἰδιάσας φιλοπονήματα ὁ Θουκυδίδης τυχὸν ἢ Ὀμηρος· καὶ οὕτως ἐκ ταύτης τῆς παραθέσεως καὶ ἀναφορᾶς μυωπιζόμενοι νὰ ἐπιφύεσθε φιλοτίμως εἰς τὴν ἐκείνων ὡς εἴρηται μίμησιν. Πρὸ πάντων δὲ νὰ δοξάζετε σκοπὸν καὶ τέλος πάσης μαθήσεως καὶ ἐπισήμης τὴν θεοδίδακτον ἡμῶν θρησκείαν, καὶ τὰ χρυσὰ καὶ ἐνάρετα ἥθη, ἐπικαλούμενοι καὶ ἐκάστην τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν· ὅτι πᾶν δῶρημα τέλειον ἐκείθεν κατέρχεται καὶ διανέμεται τοῖς πιστοῖς. Καὶ οὕτω ποιοῦντες, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι καὶ ἑαυτοὺς μετ' οὐ πολὺ θέλετε καταστήσει ἀξίους τῆς κοινῆς ὑπολήψεως· καὶ τοὺς πανσεβάζους ἡμῶν εὐεργέτας, ἀντ' ὧν ἐδαπάνησαν καὶ δαπανῶσι φιλοτίμως, θέλετε τοὺς κάμῃ νὰ ἐναδρύνωνται ὡς νέοι Μαικήναι τῶν λόγων καὶ τῆς σοφίας, καὶ νὰ διηχῇ πανταχοῦ τὸ πανευκλεές αὐτῶν ὄνομα, ὥστε νὰ ἐπεύχεται ἕκαστος.

Αἱ γάρ, ἀναρχε φύσις, τριάς ἀφθιτε, δῶτορ ἑάων,

Τοῖος πᾶσιν θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γένοιτο!

Κωνσταντῖνος Ψωμάκης.

Βιβλία νεοφανῆ.

Οἱ ΣΤΡΕΛΙΤΖΟΙ. Δράμα εἰς τέσσαρας Πράξεις· κατὰ τι ἀληθὲς συμβεβηκὸς τῆς Ῥωσσοικῆς Ἱστορίας. Συντεθὲν (εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν) ὑπὸ Ἰ. Μ. Βάβου (I. M. Babo), καὶ μεταφρασθὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου Κοκκινάκου τοῦ Χίου. Ἐν

(1) Λυσίου, Δημοσθένους, Λισίου, Θουκυδίδου, Ἡροδότου, καὶ τ.: Καὶ Ὀμήρου, Εὐριπίδου, Σοφοκλέους, Ἀριστοφάνους, Θεοκρίτου, Ἀνθολογίας ἐπιγραμματικῶν, καὶ τ.:

Βιέννη τῆς Αὐστρίας, ἐκ τῆς Τοπογραφίας τοῦ Ἰωάν. Βερθ. Τζέκιου. 1818. Σελ. 15. καὶ 107. Ἀφιερῶνθι δὲ „Τῇ φιλογενεῖ Κοινοῦτητι τῶν ἐν Ὀδησσῷ κατοικούντων Ἑλλήνων“ (ἡ τιμὴ ἐν Βιέννῃ φιορ. Β. 3., ἐν δὲ Τουρκίᾳ κ. λ. γρσ. 4.)

ΝΕΨΣ ἘΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ παρὰ Διδυσιού Φωτεινοῦ. Τόμος πρῶτος· ἐν Βιέννῃ 1818. ἐκ τοῦ Χιρσφελδείου Τυπογραφείου. Σελ. ἡ. καὶ 309. μετὰ τεσσάρων χαλκογραφιῶν.

Σύντομος Γενικὴ Ἱστορία εἰς δύο τόμους διηρημένη· συλλεχθεῖσα ἐκ παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων Συγγραφέων πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων Νέων, ὑπὸ Δημητρίου Νικολάου Δαρβάρεως, καὶ ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ Αὐταδέλφων Δαρβάρων Ἰωάννου καὶ Μάρκου. Τόμος Α'. περιέχων τὴν Ἱστορίαν τῶν παλαιῶν ἐνδόξων ἑθνῶν· ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, παρὰ τῷ τυπογράφῳ Κυρίῳ Α. Αὔκούλῳ. 1817. Σελ. 1. καὶ 364. Τόμος Β'. περιέχων τὴν Ἱστορίαν τῶν νῦν κρατούντων ἑθνῶν. 1818. Σελ. ἡ. καὶ 348.

Β ι ε ν ν α :

Κύριον ἔργον τοῦ Α. Ἐ. εἶναι νὰ ἀναγγέλλῃ ὅσα ἀποβλέπουσι τὴν παιδείαν καὶ τὰς εἰς αὐτὴν προόδους τοῦ γένους· δὲν παραιτεῖται ὅμως ἐνίοτε καὶ ὅσα δύνανται ἐρμίσσας νὰ συντελέσωσιν εἰς αὐτὴν· ὁ πλοῦτος καὶ ὁ εἰς εὐγενεῖς βαθμοὺς προδιδασμοὺς τῶν ὁμογενῶν μας γίνονται ἀναμφιδόλως ὄργανα φωτισμοῦ εἰς χεῖρας ἀνδρῶν, οἵτινες ἔχουσι πρὸς τοῦτο ἀγαθὴν προαίρεσιν. Μὲ τοιαύτας ἐλπίδας ἀναγγέλλομεν εἰς τὸ γένος, ὅτι ὁ ἐνταῦθα τὰς διατριβὰς ποιούμενος μεγαλέμπορος κύριος Σίμων Γεωργίου Σίνας διὰ τὰς πολλὰς τοῦ πρὸς τὴν Θεοφρούρητον ταύτην μοναρχίαν ὑπουργίας ἀπέκτησεν εὐγενὴ καὶ ἐντιμὸν βαθμὸν καὶ δι' ἐαυτὸν καὶ διὰ τοὺς ἀπογένους του· διότι ὁ σεβαστὸς Αὐτοκράτωρ Αὐστρίας ἠδύγκησεν εὐμενέστατα νὰ τὸν ἀνυψώσῃ εἰς τὰ δικαιώματα τῆς Εὐγενείας τῆς Οὐγγαρικῆς βασιλείας, καὶ νὰ τὸν ἐπιορμάσῃ ἐκ τῶν δύο ὑποσατικῶν τοῦ Χόδον καὶ Κισδιάν, τὰ ἑποῖα ἠγόρασεν ἡ εὐγενεία του διὰ βασιλικῆς συγκατανεύσεως εἰς τὸ Κωμητάτον τοῦ Τεμισβαρίου. Ἐλπίζομεν, ὅτι θέλει ἀποδείξει ἐμπράκτως ὁ εὐγενέστατος κύριος Σίμων Γεωργίου Σίνας, ὅτι ἡ ἀληθινὴ εὐγενεία ἐπιδέχεται εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν, καὶ μάλιστα εἰς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος τοῦ Ἑλλάδος, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη.